

ZELENE JAVNE NABAVKE II

-MEDICINSKI OTPAD-

Beograd, april 2022. godine

ZELENE JAVNE NABAVKE II – MEDICINSKI OTPAD

Pravni skener

Kneza Miloša 57/5, Beograd

e-mail: office@pravni-skener.org

www.pravni-skener.org

Autori i autorke:

Marina Mijatović

Jelena Stanković

Miloš Jović

Jelena Simić

Ratko Đurđevac

Izrada ove publikacije omogućena je podrškom Fondacije za otvoreno društvo, Srbija. Za sadržaj ove publikacije odgovorni su autori i on ne mora nužno odražavati stavove Fondacije za otvoreno društvo.

Svi pojmovi koji su u tekstu upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju i odnose se i na muški i na ženski rod.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	4
2. Metodologija	5
3. Rad na zelenim javnim nabavkama Kancelarije za javne nabavke	8
4. Ministarstvo zaštite životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine.....	10
5. Zelene javne nabavke u zdravstvu u EU	11
6. Upravljanje medicinskim otpadom.....	36
7. Medicinski otpad za vreme pandemije COVID-19	44
8. Uloga lokalnih samouprava u upravljanju otpadom	47
9. Sudski postupci	47
10. Zaključak.....	52
11. Preporuke	53

1. Uvod

Upravljanje medicinskim otpadom u zdravstvenim ustanovama se može posmatrati kroz sprovođenje postupaka javnih nabavki usluga i prema planovima za upravljanje medicinskim otpadom. Postupke javnih nabavki za upravljanje medicinskim otpadom sprovode zdravstvene ustanove. Ovi postupci bi trebalo da sadrže posebne uslove za očuvanje životne sredine koje ponuđači moraju da ispune, kao i da se definišu kriterijumi za zelene javne nabavke. Međutim, u praksi ponuđač može samo da dostavi izjavu da nije „u periodu od prethodne dve godine od dana isteka roka za podnošenje ponuda, odnosno prijava, povredio obaveze u oblasti zaštite životne sredine“.

U postupcima javnih nabavki usluga za upravljanje medicinskim otpadom nisu zadovoljeni standardi konkurentnosti jer se na tržištu uvek pojavljuju dva ista ponuđača/dobavljača.

Svaka zdravstvena ustanova mora da poseduje sopstveni plan upravljanja medicinskim otpadom koji se periodično unapređuje.

U toku perioda pandemije koja je izazvana virusom SARS-CoV-2 proizvodnja medicinskog otpada se znatno uvećala, a kao proizvođači mogu biti zdravstvene ustanove i građani. Zbog toga je Ministarstvo zaštite životne sredine zdravstvenim ustanovama dostavilo posebno Upustvo za postupanje sa infektivnim i medicinskim otpadom u toku epidemije virusa COVID-19 (sa informacijom o kapacitetima za tretman). Pored ovog dokumenta, pojedine zdravstvene ustanove su usvojile interne procedure za postupanje sa medicinskim otpadom kontaminiranog virusom SARS-CoV-2.

Mehanizmi zaštite u oblasti životne sredine posmatrani su kroz upravne sporove i krivične postupke koji su vođeni pred osnovnim sudovima. Prema broju dostavljenih pravnosnažnih odluka za period od 1. januara 2016. do 10. decembra 2021. godine sudska praksa krivičnih sudova ukazuje da je vođen veoma mali broj postupaka. Takođe, pravnosnažne odluke u upravnim sporovima za period od 01. januara 2019. do 15. marta 2022. godine potvrđuje siromašnu sudsku praksu.

U toku pandemije COVID-19 građani su postali značajni proizvođači medicinskog otpada i bilo je očekivano je da je uloga lokalnih samouprava u upravljanju medicinskim otpadom mnogo veća. Međutim, podaci pokazuju da se lokalne samouprave nisu uključile u zaštitu životne sredine, kao ni u sprečavanje širenja zaraze koja može poticati od korišćenih maski i rukavica.

Standardi za zelene javne nabavke u Evropskoj uniji su definisani mnogobrojnim dokumentima sa ciljem da se zaštiti životna sredina i da "javne nabavke funkcionišu u i za Evropu". Prema propisima Evropske unije naručilac ima obavezu da primeni ekološke (zelene) zahteve u postupke javnih nabavki.

2. Metodologija

Za potrebe ovog projekta su korišćeni različiti izvori informacija, a sve radi sveobuhvatne analize zelenih javnih nabavki u zdravstvu i javnih nabavki medicinskog otpada, upravljanja zdravstvenih ustanova medicinskim otpadom i analize tačaka slabih na korupciju.

Polazna tačka za prikupljenje informacija u ovom projektu i pisanje ovog izveštaja je bio izveštaj prethodno sprovedenog projekta "Zelena transparentnost javnih nabavki u zdravstvu".¹

Slanje zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja predstavlja jedan od prvih koraka u prikupljanju informacija. Tim Pravnog skenera je u saradnji sa studentima Pravnog fakulteta Univerziteta Union poslao zahteve za slobodan pristup informacijama od javnog značaja svim domovima zdravlja, opštim bolnicama, kliničko-bolničkim centrima, kliničkim centrima, jedinicama lokalne samouprave i osnovnim sudovima na teritoriji Republike Srbije.

Zdravstvenim ustanovama (domovima zdravlja, opštim bolnicama, kliničko-bolničkim centrima, kliničkim centrima) su poslani zahtevi za pristup informacijama od javnog značaja u cilju analize njihove uloge u upravljanju medicinskim otpadom i analize internih dokumenata u vezi sa upravljanjem medicinskim otpadom.

Posebna pitanja su usmerena na upravljanje medicinskim otpadom za vreme pandemije COVID-19:

1. da li su usvojena akta samo za medicinski otpad kontaminiran virusom SARS-CoV-2,
2. da li su preduzimate specifične mere prilikom upravljanja ovom vrstom medicinskog otpada.

Ukupno je poslato 212 zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja zdravstvenim ustanovama, od čega 162 zahteva domovima zdravlja i 42 zahteva opštim bolnicama.

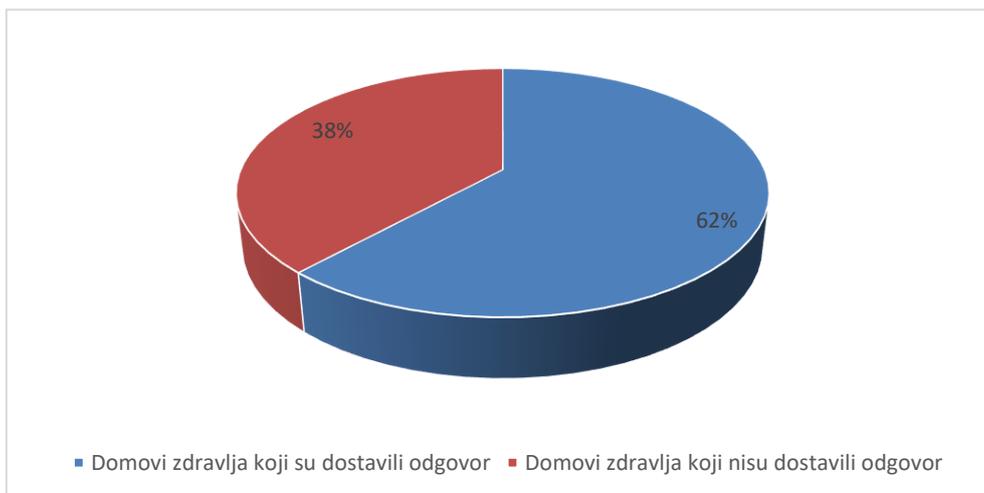
Odgovore je dostavilo 100 domova zdravlja i 27 opštih bolnica.

Zdravstvene ustanove su odgovore dostavljale elektronskom poštom ili poštom. Zdravstvenim ustanovama čije elektronske adrese nisu bile u funkciji, zahtevi za pristup informacijama od javnom značaja su dostavljeni poštom.

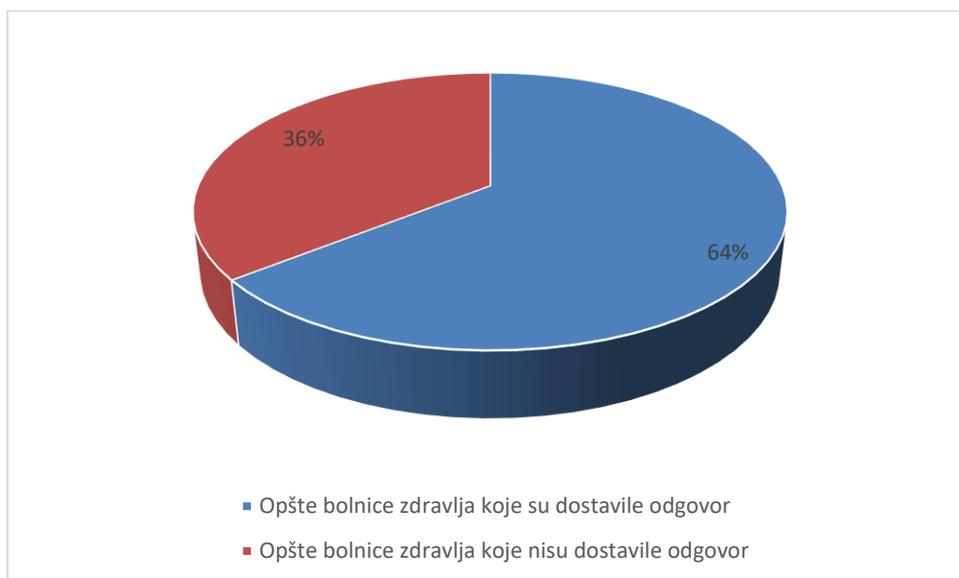
---

¹ <https://www.pravni-skener.org/projekti/zelena-transparentnost-javnih-nabavki-u-zdravstvu/>

Grafikon 1 – Odgovori na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja domova zdravlja

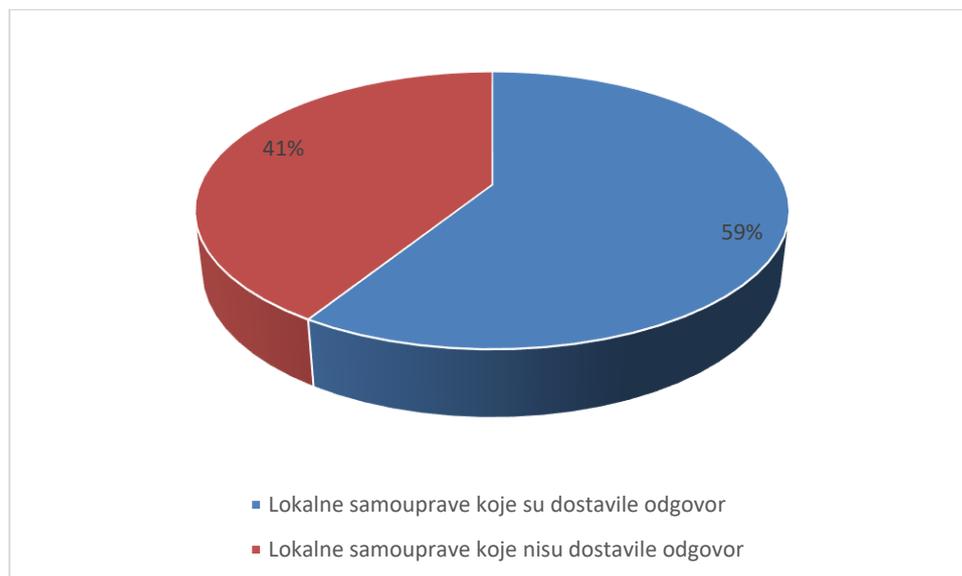

Grafikon 2 - Odgovori na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja opštih bolnica

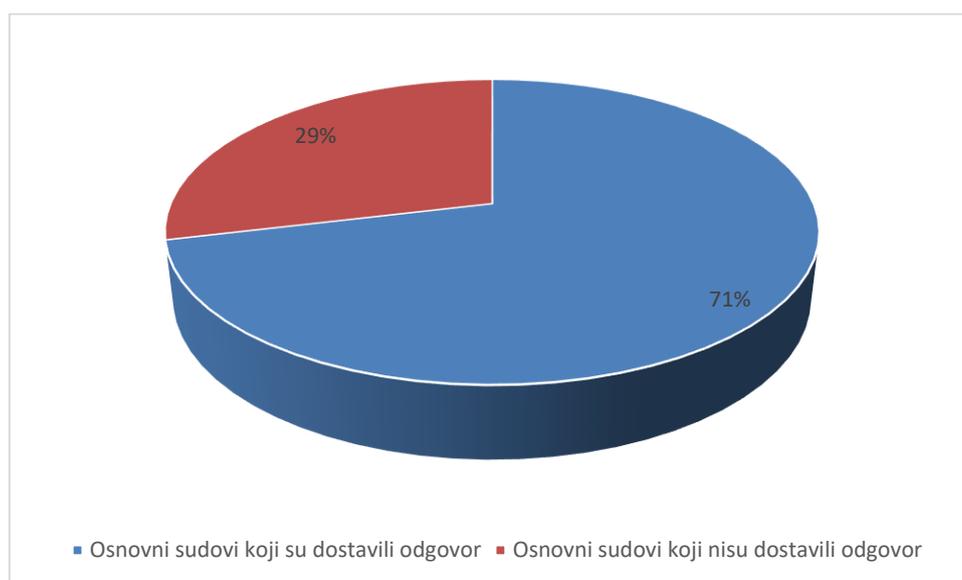
Zahtevi za slobodan pristup informacijama od javnog značaja su poslani i jedinicama lokalne samouprave (163 zahteva) radi analize njihove uloge u upravljanju i tretiranju medicinskim otpadom. Odgovore je dostavilo 96 jedinica lokalne samouprave.

Grafikon 3 - Odgovori na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja lokalnih samouprava

Od osnovnih sudova je zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja traženo da dostave pravosnažne presude u vezi sa krivičnim delima protiv životne sredine. Od ukupno poslatih 66 zahteva, odgovor je poslalo 47 sudova.

Grafikon 4 - Odgovori na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja osnovnih sudova

Takođe, zahtevi za slobodan pristup informacijama od javnog značaja upućeni su relevantnim institucijama i to: Ministarstvu zaštite životne sredine, Agenciji za zaštitu životne sredine, Agenciji za lekove i medicinska sredstva, Kancelariji za javne nabavke, Inspekciji za zaštitu životne sredine i Upravnom sudu.

Pored zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, radi prikupljanja informacija o medicinskom otpadu organizovani su i sastanci sa predstavnicima zdravstvenih ustanova i instituta/zavoda za javno zdravlje. Cilj sastanaka je bio da se sa predstavnicima iz sektora za javne nabavke i upravljanje medicinskim otpadom zdravstvenih ustanova dobiju informacije o problemima sa kojima se oni svakodnevno susreću u svom radu. Organizovana su tri sastanka sa predstavnicima zdravstvenih ustanova.

Tokom sprovođenja ovog projekta nastavljena je saradnja sa Pravnim fakultetom Univerziteta Union i Ekološkim pokretom Vrbasa. Studenti Pravnog fakulteta Univerziteta Union su, tokom sprovođenja ovog projekta, prethodno stečeno znanje unapredili kroz edukativno-interaktivnu fazu projekta. Glavne oblasti i teme iz kojih su studenti unapredili svoje znanje se odnose na javne nabavke, medicinski otpad, korupciju, zahteve za pristup informacijama od javnog značaja i kako da mobilišu građane na terenu radi očuvanja životne sredine.

Studenti koji su u prethodnom projektu prošli obuku, a tokom ovog projekta unapredili svoje znanje, imali su priliku da učestvuju formulisanju zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja i slanju zahteva zajedno sa projektnim timom.

3. Rad na zelenim javnim nabavkama Kancelarije za javne nabavke

Kancelarija za javne nabavke (u daljem tekstu: Kancelarija JN)² je unapredila Portal za javne nabavke u okviru kojeg se omogućava naručiocima da označe da li su prilikom sprovođenja postupaka javnih nabavki koristili ekološke aspekte i to u okviru tehničkih specifikacija, kriterijuma za dodelu ugovora ili posebnih izvršenja ugovora. Na sajtu Kancelarije JN može se pronaći model konkursne dokumentacije za javnu nabavku čišćenja objekata. Jedan od kriterijuma kvaliteta za dodelu ugovora predstavljaju i ekološki kriterijumi.³

---

² <https://www.ujn.gov.rs>

³ <https://www.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/05/Model-KD-Ciscenje.pdf>

Primer 1 - dokument za dodelu ugovora kada je uključen ekološki kriterijum

4. ПОДАЦИ У ВЕЗИ СА КРИТЕРИЈУМИМА ЗА ДОДЕЛУ УГОВОРА

Назив предмета: Услуга чишћења објеката

Наручилац је дефинисао критеријуме за доделу уговора на основу односа цене и квалитета средстава за чишћење која ће пружалац услуге користити приликом пружања услуге, који се пондишу на основу следећих критеријума:

Критеријум	Пондер
Цена (Ц)	70
Квалитет (К)	30
Укупно	100

При израчунавању пондера Наручилац ће узети у обзир само оне понуде које након прегледа и стручне оцене нису одбијене као неприхватљиве.

Цена:

Понуда која има најнижу понуђену цену вредиће се са 70 пондера, а остале према формули:

$$Ц = 70 \times \frac{\text{Најнижа понуђена цена}}{\text{Цена из понуде која се вредиће}}$$

Заокруживање ће се вршити на две децимале.

Квалитет (К):

Критеријум квалитета одређује се према проценту средстава за чишћење која имају потврду/сертификат и ознаку за заштиту животне средине, у односу на укупан број средстава која ће пружалац услуге користити приликом пружања услуге чишћења објеката, а која је навео у Изјави. Привредни субјект уз образац понуде доставља и Списак свих средстава за чишћење објеката који садржи и средства која садрже ознаку за заштиту животне средине. На Списку мора бити наведен укупан проценат средстава за чишћење објеката која садрже ознаку за заштиту животне средине, у односу на укупан број средстава која ће се користити за пружање услуге чишћења објеката. За свако средство које садржи ознаку за заштиту животне средине (еко средство), привредни субјект доставља и потврду/сертификат да је наведено средство еколошко.

Пондери ће бити додељени понудима према проценту средстава за чишћење која имају потврду/сертификат и ознаку за заштиту животне средине, а која ће се употребљавати за пружања услуге чишћења објеката, и то на следећи начин:

Понуђени проценат средстава за чишћење са ознаком за заштиту животне средине	Пондер
више од 70 %	30
од 51 до 70 %	20
од 31 до 50 %	15
од 10 до 30 %	10
мање од 10 %	0

Израчунавање укупног броја пондера у понуди:

Економски најповољнија понуда је понуда која има највећи укупни број пондера, а рачуна се према формули:

$$ЕНП = Ц + К$$

Напомена:

Поред и уместо предложених елемената критеријума „Економски најповољнија понуда“, наручилац може да користи и друге елементе.
Видети чл. 132. и 133. ЗЈН

Kancelarija JN je u okviru projekta „Podrška daljem unapređenju sistema javnih nabavki u Srbiji – IPA 2013“ objavila dva dokumenta kako bi pomogla naručiocima da u postupcima javnih nabavki efikasnije primene ekološke standarde i kriterijume:⁴

1. Smernice za zelene javne nabavke – Kako u javnim nabavkama primeniti ekološke aspekte⁵
2. Smernice za obračun ukupnih troškova životnog ciklusa⁶

Značajni dokumenti za sprovođenje javnih nabavki i zaštite životne sredine:

1. Program razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji za period 2019-2023. godine⁷
2. Akcioni plan za 2019. i 2020. godinu a sprovođenje Programa razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji za period 2019-2023. godine⁸
3. Akcioni plan za 2021. godinu za sprovođenje Programa razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji za period 2019-2023. godine⁹

⁴ <https://eupodraska.ujn.gov.rs/>

⁵ https://eupodraska.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/01/Smernice-Zelene_JN.pdf

⁶ https://eupodraska.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/11/Tro%C5%A1ak-%C5%BDivotnog-Ciklusa_smernice-102018.pdf

⁷ <https://www.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/11/1.-UJN-Program-UJN-2019-2023..pdf>

⁸ <https://www.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/11/2.-UJN-AP-UJN-2019-2020..pdf>

⁹ <https://www.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/05/AKCIONI-PLAN-ZA-SPROVODJENJE-PROGRAMA-RAZVOJA-JAVNIH-NABAVKI-2021.-GODINU.pdf>

4. Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana za sprovođenje Programa razvoja javnih nabavki u Republici Srbiji za 2020. godinu¹⁰

4. Ministarstvo zaštite životne sredine i Agencija za zaštitu životne sredine

Prema podacima Ministarstva zaštite životne sredine u Registru izdatih dozvola postoji sedam izdatih dozvola za različite delatnosti upravljanja medicinskim otpadom. Četiri dozvole je izdalo Ministarstvo zaštite životne sredine. U periodu od 1. januara 2020. godine do 15. marta 2022. godine, Ministarstvo zaštite životne sredine nije donelo nijedno rešenje o ukidanju dozvola o upravljanju medicinskim otpadom, ali je donelo tri rešenja o obnavljanju ranije izdatih dozvola za upravljanje medicinskim otpadom i izdalo je jednu novu dozvolu:

1. Integralna dozvola za sakupljanje i transport neopasnog i opasnog medicinskog otpada za privredno društvo "Remondis Medison" doo iz Zrenjanina od 13. maja 2020. godine;
2. Integralna dozvola za sakupljanje i transport neopasnog i opasnog otpada za privredno društvo "Investfarm-Impex" iz Beograda od 18. maja 2020. godine. Ova dozvola je dopunjena 07. decembra 2020. godine. Zatim, ista dozvola se menja i dopunjuje 18. januara 2021. godine;
3. Integralna dozvola za sakupljanje i transport neopasnog i opasnog otpada za privredno društvo "Waste Solution" doo iz Beograda od 21. avgusta 2019. godine se menja rešenjem od 11. januara 2021. godine;
4. Integralna dozvola za sakupljanje i transport neopasnog i opasnog otpada za privredno društvo "Green & Clean" doo iz Beograda od 10. jula 2020. godine.

Agencija za zaštitu životne sredine i Ministarstvo zaštite životne sredine su u decembru 2021. godine objavili izveštaj „Upravljanje otpadom u Republici Srbiji u periodu 2011-2020. godina“.¹¹ U posebnom delu su prikazali količine medicinskog i veterinarskog otpada u skladu sa podacima koje su dobili od zdravstvenih ustanova iz zdravstvene zaštite ljudi i životinja. U izveštaju se navodi da najveći otpad pripada grupi čije

---

¹⁰ <https://www.ujn.gov.rs/wp-content/uploads/2021/06/Izvestaj-o-sprovodjenju-AP-2020-final.pdf>

¹¹ http://www.sepa.gov.rs/download/UpravljanjeOtpadomRS_2011_2020.pdf

sakupljanje i odlaganje zahteva posebne uslove zbog sprečavanja infekcije. Za 2020. godinu podatke je dostavilo 66 zdravstvenih ustanova koje imaju postrojenja za tretman.

„Za 2020. godinu 66 zdravstvenih ustanova koje imaju postrojenje za tretman ove vrste otpada je izvestilo da su preradili 3.510 t otpada koji nastaje u zdravstvenim ustanovama, od čega je 18t nastalo u ustanovama koje obavljaju delatnost dijagnostike i prevencije bolesti životinja, a 3.492 t u ustanovama koje pružaju zdravstvenu zaštitu ljudi. Izvršen je izvoz 68,33 t otpadnih lekova i 39,36 t hemikalija koje sadrže opasne supstance nastale u toku pružanja zdravstvene zaštite u Republiku Austriju.“¹²

5. Zelene javne nabavke u zdravstvu u EU

Kako rashodi države prilikom nabavki dobara, radova i usluga na nivou Evropske unije u proseku iznose oko 18% BDP-a, onda je i država ta koja, ne samo kroz regulativu, već i kroz zadovoljenje svojih potreba može biti glavni pokretač inovacija, pružajući stvarne podsticaje za razvoj i afirmaciju zaštite životne sredine. Ako se samo manji deo od tih 18%, a što je više od 2 biliona € godišnje, potroši na ekološki prihvatljive proizvode, javne nabavke daju značajan doprinos za čistiju životnu sredinu i zdraviji život ljudi. Ovo je posebno važno u sektorima gde država, odnosno preduzeća pod njenim patronatom predstavljaju veliki deo tržišta među kojima značajno mesto zauzima i zdravstveni sektor. Nabavke kojima se afirmiše zaštita životne sredine, u literaturi, ali i u praksi se nazivaju zelenim nabavkama.

Prema definiciji Evropske komisije, zelene javne nabavke predstavljaju proces u kojem korisnik javnih sredstava – naručilac javnih nabavki (u daljem tekstu: naručilac) kupuje takva dobra, usluge i radove koji imaju manji negativni uticaj na životnu sredinu u celokupnom životnom ciklusu u odnosu na dobra i usluge koje bi inače kupio, a koja imaju iste funkcije.

Šire posmatrano, zelene javne nabavke su nabavke u kojima je naručilac implementirao performanse koje podstiču zaštitu životne sredine na jedan od sledećih načina:

1. određivanjem zahteva u vezi sa predmetom nabavke – definisanjem tehničkih specifikacija na način da predmet nabavke mora imati određeni nivo kvaliteta

---

¹² Upravljanje otpadom u republici Srbiji u periodu 2011-2020. godina, strana 38.

koji garantuje odsustvo ili minimalno prisustvo faktora koji negativno utiču na životnu sredinu;

2. određivanjem zelenih kriterijuma za izbor privrednih subjekata (uslova za učešće u postupku javne nabavke), odnosno zahtevanjem postojanja ekoloških kapaciteta ponuđača;
3. određivanjem ekoloških prednosti, elemenata energetske efikasnosti i ukupnih troškova životnog ciklusa predmeta javne nabavke kao kriterijuma za dodelu ugovora;
4. definisanjem ekoloških i energetske efikasne zahteva u fazi izvršenja ugovora.

Da bi se smanjili negativni efekti na životnu sredinu, u zelenim javnim nabavkama naručilac može zahtevati:

1. što veću energetske efikasnosti proizvoda i proizvodnog procesa;
2. upotrebu obnovljivih izvora energije;
3. primenu metodologije životnog ciklusa proizvoda (Life Cycle Costing - LCC) koja ne uzima u obzir samo prodajnu cenu, već i procenu troškova koji nastaju pri upotrebi i posle upotrebe, tj. procenu ostalih troškova među kojima i troškova uticaja na životnu sredinu i održavanje;
4. upotrebu neotrovni materijala i materijala koji se zasnivaju na obnovljivim sirovinama;
5. upotrebu održivo prerađenih, odnosno proizvodnih materijala i proizvoda i štedljivu potrošnju prirodnih izvora;
6. upotrebu razgradivih materijala, proizvoda i ambalaže koji u što manjoj meri zagađuju životnu sredinu i koji se mogu više puta upotrebiti;
7. uvažavanje aspekata, odnosno ograničavanje emisije buke;
8. nisku emisiju CO₂ i drugih gasova i čestica u proizvodnji i upotrebi predmeta nabavke.

5.1. ***EU regulativa i zelene nabavke*** - Zelene javne nabavke, kao važan faktor politike EU pojavljuju se paralelno sa nastankom jednog od najvažnijih dokumenata unije u poslednjih 15 godina: "Evropa 2020: strategija za pametni, održivi i inkluzivni rast". Ova strategija je imala za cilj ekonomski razvoj Evropske unije zasnovan između ostalog i na

očuvanje životne sredine. Upravo su u ovom dokumentu promovisane ekološke (zelene) nabavke kao način da se uštede sirovine i energija, a smanji zagađenje životne sredine, pri čemu je naznačeno da, uzimajući u obzir troškove životnog ciklusa, ekološke nabavke omogućavaju i uštedu finansijskih sredstava u celoj fazi eksploatacije.

Ipak, pre toga, 2008. godine, Evropska komisija je objavila informativni dokument pod nazivom „Javne nabavke za bolju životnu sredinu“, kao deo paketa mera održivosti u Akcionom planu za održivu proizvodnju i potrošnju i održivu industrijsku politiku. Opšti cilj ovog dokumenta bio je da pruži smernice o tome kako da se smanji uticaj na životnu sredinu izazvan potrošnjom u javnom sektoru i kako koristiti zelene javne nabavke za podsticanje inovacija u ekološkim tehnologijama, proizvodima i uslugama.

U toku 2017. godine objavljen je i informativni dokument pod nazivom „Učiniti da javne nabavke funkcionišu u i za Evropu“ kao deo paketa Investicionog plana za Evropu. Ovaj dokument definiše šest prioriteta za unapređenje nabavki u praksi i podršku investicijama unutar EU. Potom, 2019. godine Evropska komisija je donela Evropski zeleni plan - strategiju za postizanje održivosti privrede EU. Plan opisuje na koji način Evropa do 2050. godine postaje prvi klimatski neutralan kontinent, odnosno kako postići, trenutno nezamisliv rezultat, da za nešto više od četvrt veka neto emisija gasova koji stvaraju efekat staklene bašte bude jednak nuli.

Konačno, Evropska komisija 2020. godine objavljuje svoj akcioni plan cirkularne ekonomije koji je jedan od kamena temeljaca Evropskog zelenog dogovora i uključuje predlog za definisanje minimalnih obaveznih zahteva u sektorskom zakonodavstvu i postepeno uvođenje obaveznog izveštavanja o zelenim javnim nabavkama.

Kada je reč o propisima EU, najvažni pravni izvor jesu direktive. U tom smislu, za zelene javne nabavke su vrlo važne, a za celokupnu oblast javnih nabavki i najvažnije direktive EU iz oblasti javnih nabavki:

1. 2014/23/EU;¹³
2. 2014/24/EU;¹⁴
3. 2014/25/EU.¹⁵

Predmetne direktive propisuju mogućnost da naručilac implementira ekološke (zelene) zahteve u postupke javnih nabavki uključivanjem istih u tehničke specifikacije, upotrebom ekoloških oznaka, zahtevom da ponuđači dokažu da ispunjavaju ekološke kriterijume za kvalitativni izbor privrednog subjekta, primenom kriterijuma za dodelu

---

¹³ Koncesije.

¹⁴ Javne nabavke za javne naručioce, među kojima su naručioci iz zdravstvenog sektora.

¹⁵ Javne nabavke za sektorske naručioce.

ugovora čiji su osnov ekološke karakteristike i postavljanjem ekoloških uslova u sprovođenju ugovornih obaveza i zahtevima u vezi sa ekološkim upravljanjem ugovorom.

Shodno pravnom dejstvu direktiva, direktive EU iz oblasti javnih nabavki obavezuju sve naručioce¹⁶ da preduzmu odgovarajuće mere kako bi osigurali da se tokom izvršenja ugovora privredni subjekti pridržavaju obaveza iz propisa o zaštiti životne sredine. Direktiva propisuje način implementacije pitanja zaštite životne sredine u postupak javne nabavke u cilju promovisanja ciljeva održivog razvoja na dva nivoa:

1. definišući mogućnost afirmacije ekoloških karakteristika predmeta nabavke i
2. favorizovanjem primene određenih ekoloških mera u fazi izvršenja ugovora.

Tehničke specifikacije predmeta nabavke mogu biti formulisane u vidu funkcionalnih zahteva, što može uključivati i ekološke karakteristike. Naručioci takođe mogu da koriste detaljne specifikacije, kako je određeno evropskim, međunarodnim ili drugim ekološkim oznakama.

U cilju poboljšanja integracije pitanja zaštite životne sredine u postupke javnih nabavki, naručiocima je dozvoljeno da koriste uslove izvršenja ugovora koji se odnose na radove, dobra ili usluge koje treba nabaviti, u bilo kojoj fazi njihovog životnog ciklusa, od vađenja sirovina za proizvod do faze odlaganja proizvoda. Naručioci mogu da koriste uslove izvršenja ugovora u vezi sa faktorima koji su uključeni u specifičan proces proizvodnje, snabdevanja ili trgovine, čak i kada takvi faktori ne čine suštinski deo nabavljenih radova, dobara ili usluga. Na primer, naručioci mogu da utvrde uslove koji se odnose na pitanja zaštite životne sredine kao što su zahtevi da:

1. proizvodnja kupljenih proizvoda ne sme da uključuje otrovne hemikalije;
2. kupljene usluge moraju biti izvršene korišćenjem energetski efikasnih mašina;
3. pakovanje kupljenih proizvoda mora biti proizvedeno korišćenjem recikliranih materijala.
4. proizvodi moraju da se isporuče u odgovarajućoj količini, kroz zahtev masovne isporuke¹⁷ jer će to biti ekološki efikasnije nego da se manje količine isporučuju češće;¹⁸
5. dobra se isporučuju van saobraćajnog špica kako bi se smanjio uticaj na saobraćajno zagušenje i smanjila emisija štetnih materija;

---

¹⁶ U svim državama članicama unije.

¹⁷ Može i određivanjem maksimalnog broja isporuka.

¹⁸ U smislu veće upotrebe vozila i veće emisije izduvnih gasova.

6. ambalaža u kojoj su isporučena dobra se mora uzeti nazad i reciklirati ili ponovo koristiti.

Dalje, izabrani ponuđači mogu imati i određene obaveze u smislu edukacije naručilaca (ili drugih korisnika). Stoga, poželjno je prilikom nabavke računara, koji prati zahtev Energy Star standarda, ustanoviti obavezu dobavljača da uz računarsku opremu dostavi priručnik koji se odnosi na funkciju uštede energije i slična pitanja u oblasti informacionih tehnologija. Priručnik se može unapred učitati u računar ili da se obezbedi jednostavan kurs za podršku upravljanju energetsom efikasnošću informacionih tehnologija, kao i on-line servis sa informacijama.

Takođe, zahtevi da se dobra isporučuju ili usluge i radovi izvršavaju na način koji minimizira zagađenje životne sredine, mogu biti praćeni podsticajima ukoliko se postupa u skladu sa tim zahtevima, odnosno kaznama, ukoliko se čini suprotno.

Dalje, ekološke obaveze za naručioce iz država članica EU mogu da proisteknu iz kolektivnih ugovora ili odredbi međunarodnog prava iz oblasti zaštite životne sredine, pod uslovom da su takva pravila i njihova primena u skladu sa pravom EU.

U tom smislu, Prilog X Direktive sadrži spisak međunarodnih konvencija iz oblasti zaštite životne sredine:

1. Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača i Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
2. Bazelska konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju;
3. Stokholmska konvencija o dugotrajnim organskim zagađivačima (Stokholm POP konvencija);
4. Roterdamska konvencija o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obaveštenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini i tri protokola koja prate ovu Konvenciju.

Takođe, za izvesne vidove javnih i privatnih projekata, u državama EU obavezno je sprovesti procenu uticaja na životnu sredinu. Ova obaveza ne proizilazi iz direktiva o javnim nabavkama, već iz Direktive 2011/92/EU, tzv. EIA Direktive.

Kada je projekat tipa da podleže navedenoj direktivi, naručilac mora da izvrši procenu uticaja na životnu sredinu unapred kako bi imao odgovarajuće informacije koje će mu

omogućiti da donese odluku, uz celokupne informacije i sva saznanja o uticaju te odluke na životnu sredinu. U EIA Direktivi su navedene vrste projekata koje pokriva.¹⁹

5.1.1. **Ostali propisi EU od značaja za zelene javne nabavke** - Pored direktive iz oblasti javnih nabavki i EIA Direktive, veći broj direktiva iz drugih oblasti su više ili manje važne za zelene javne nabavke. To su direktive:

1. 2009/33/ES o podsticanju čistih i energetski efikasnih vozila za drumski prevoz;
2. 2012/27/EU o energetske efikasnosti;
3. 2010/31/EU o energetske efikasnosti zgrada;
4. 2009/28/ES o podsticanju upotrebe energije iz obnovljivih izvora;
5. 2018/851/EU o otpadu;
6. 2018/849/EU o otpadnim vozilima;
7. 2012/19/EU o otpadnoj elektronskoj i električnoj opremi;
8. 2018/855/EU o ambalaži i ambalažnom otpadu;
9. 2018/850/EU za deponije.

Pored direktiva koje predstavljaju pravni okvir za donošenje nacionalnih propisa iz oblasti na koju se direktiva odnosi, kao propise koji se neposredno primenjuju u državama članicama EU treba napomenuti i sledeće uredbe:

1. 106/2008/EU o označavanju energetske efikasnosti kancelarijske opreme;
2. 66/2010/EU o znaku EU za životnu sredinu;
3. 1907/2006/EU o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i restrikciji hemikalija;
4. 305/2011/EU o utvrđivanju usklađenih uslova za prodaju građevinskih proizvoda;
5. 995/2010/EU o utvrđivanju obaveza privrednih subjekata koji stavljaju na tržište drvo i drvene proizvode.

Van pravnog okvira EU, vredno je pomenuti i Ciljeve održivog razvoja za period 2015 - 2030. godine²⁰ koje su izradile Ujedinjene nacije, a koje predstavljaju skup ciljeva koji se

---

¹⁹ Projekti mogu da uključuju rafinerije nafte, elektrane, instalacije za odlaganje otpada na aerodromima i druge velike infrastrukturne projekte.

²⁰ Sustainable Development Goals – SDGs.

odnose na budući društveni i ekonomski razvoj u skladu sa principima održivosti. Definirano je 17 globalnih, opštih ciljeva održivog razvoja, a u okviru njih i 169 posebnih ciljeva. Praktično, pola tih ciljeva se u potpunosti ili delom odnose na “zelene ciljeve”:

1. obnovljiva i pristupačna energija, održivi gradovi i zajednice;
2. odgovorna upotreba resursa;
3. klimatske aktivnosti;
4. održivost života u vodi;
5. održivost života na kopnu;
6. partnerstvo za održivi razvoj.

5.1.2. **Aktivnosti na nacionalnim nivoima država članica** - Na nacionalnim nivoima, države donose nacionalne akcijske planove za zelene javne nabavke, kojima se:

1. definišu strateški i pojedinačni ciljevi u primeni zelenih javnih nabavki;
2. analiziraju zakonski okvir;
3. identifikuju grupe i pojedinačna dobra i usluge pogodne za zelene javne nabavke;
4. određuju “zelene” tehničke specifikacije, uslovi za izvršenje ugovora, te kriterijumi za izbor privrednog subjekta i kriterijumi za dodelu ugovora u nabavkama tih dobara i usluga;
5. određuju mere aktivnosti koje treba preduzeti u vezi sa postavljenim ciljevima i njihovu dinamiku izvršenja, te performanse za praćenje realizacije i učinka u primeni mera.

Ukupno 23 države članice EU imaju usvojene nacionalne akcijske planove za zelene javne nabavke, što, s obzirom na to da donošenje ovih planova nije obavezno, pokazuje posvećenost država EU principima održivog razvoja. Takođe, brojni su *primeri proaktivnog delovanja država* na predmetnom polju.

Dansko partnerstvo za zelene javne nabavke (The Danish Partnership for Green Public Procurement) je koalicija naručilaca koji troše oko 13% ukupnog budžeta za javne nabavke u državi. Svi članovi ovog partnerstva jednom godišnje podnose izveštaj o nivou postignutih ciljeva zelenih javnih nabavki, koji uključuje podatke o primeni kriterijuma i sprovođenju ciljeva zelenih javnih nabavki i kriterijume u organizaciji. Svake godine četiri naručioca razvijaju studiju slučaja koja pokazuje i opisuje efekat određene zelene javne

nabavke u vidu energetske i ekološke uticaja, kao i finansijske koristi, odnosno postignutih ušteda.

Ministarstvo životne sredine Letonije dodeljuje oko 50 miliona evra godišnje u okviru Finansijskog instrumenta za klimatske promene za održive građevinski projekte. Sredstva se dodeljuju na osnovu konkursa, pri čemu aplikanti mogu da biraju zelene kriterijume javnih nabavki s kontrolne liste, radi dobijanje dodatnih bodova kako bi njihov projekat bio izabran. Ti kriterijumi potom postaju obavezujući za korisnika u postupku izvođenja radova za koji su odobrena sredstva. Svi projekti koji su na ovaj način finansirani se prate. Ako se tokom prve i druge godine projekta utvrdi da nije ispunjen uslov smanjenja emisije CO₂, korisnik sredstava je dužan da to ispravi i sprovede o svom trošku. Ukoliko se neusklađenost cilja i rezultata projekta nastavi i u narednom periodu, može se tražiti povraćaj datih sredstava.

Grad Barselona u Španiji je uveo obavezujuće zelene kriterijume za nabavku vozila, električne energije, hrane i usluge cateringa i mnogo drugih kategorija proizvoda.

U zemljama okruženja koje su pristupile EU pitanje zelenih nabavki dodatno je regulisano pozitivnim propisima.

Tako je u *Republici Hrvatskoj* pored veoma ambiciozno postavljenih ciljeva u Nacionalnom akcionom planu za zelene javne nabavke, doneta i Odluka o zelenoj javnoj nabavci u postupcima centralizovane javne nabavke. Naime, telo za centralizovane javne nabavke²¹ dužno je da prilikom centralizovanih javni nabavki²² primenjuje kriterijume zelene javne nabavke kao deo tehničkih specifikacija i/ili kriterijuma za dodelu ugovora, u meri u kojoj je to u skladu s tehničkim zahtevima i finansijskim mogućnostima korisnika.²³ Ova obaveza je prvenstveno ustanovljena za nabavku kancelarijskog materijala, potrošnog materijala, računara i IT opreme, motornih vozila i električne energije.

U *Republici Sloveniji* je doneta Uredba o zelenim nabavkama u kojoj je primera radi propisano da naručioci prilikom nabavke računara moraju pribavljati one računare koji imaju ekološku oznaku Energy star,²⁴ i čiji dozvoljeni nivo buke prilikom rada nije veći od 26 db.²⁵

5.1.3. Zelene javne nabavke u zdravstvu - Zdravstvene ustanove su posebno važne u promovisanju zelenih javnih nabavki. One su po pravilu velike i za zajednicu važne institucije, koje troše značajne količine proizvoda i usluga, stvarajući i velike količine otpada. Implementacijom zelenih javnih nabavki obezbeđuje se korišćenje proizvoda i usluga koje su zdravije, bezbednije i ekološki prihvatljivije. Kao generatori ekološki

---

²¹ Analogni državni organ u Srbiji – Urava za zajedničke poslove republičkih organa.

²² Jedinstvenih nabavki za veliki broj državnih organa i organizacija.

²³ Naručilaca za čije se potrebe sprovode centralizovane nabavke.

²⁴ Ovu oznaku moraju imati i štampači.

²⁵ Laptopovi ne smeju proizvoditi buku veću od 33db.

svesnog ponašanja, zdravstvene ustanove mogu dati primer drugim naručiocima i veoma pozitivno uticati i na razvoj tržišta ekološki prihvatljivih dobara i usluga.

Ono što je važno naglasiti jeste da zelena javna nabavka ne znači nužno skuplju nabavku. Iako dobra i usluge sa dodatnom ekološkom vrednošću po pravilu imaju veću nabavnu cenu, kada se uzmu u obzir troškovi životnog ciklusa, uključujući troškove upotrebe i odlaganja, često se dolazi i do značajnih ušteda, pri čemu je „efekat po opšti interes“, a to je zdravija životna sredina i generalno zdraviji život, neupitan i nemerljiv.

Takođe, bitno je i odgovoriti na pitanje na koji način se implementariju zelene javne nabavke u politiku javnih nabavki zdravstvenih ustanova. Najpre, određivanjem predmeta nabavke vodeći računa o svim ekološkim prednostima koje taj predmet može da postigne. Zelene nabavke u zdravstvu se pre svega manifestuju kroz direktnu nabavku zdravstvenih proizvoda.²⁶ Pored toga, nabavka je zelena i kada prateća dobra i usluge uključuju ekološke komponente.²⁷

Osim toga, efekat zelene javne nabavke se postiže i putem nabavki usluga i radova u zdravstvu.²⁸

Takođe, kupovina IT proizvoda poput računara i mernih uređaja sa određenim ekološkim oznakama mogu značajno da uštedeti sredstva kroz smanjenu potrošnju električne energije, i prednosti u recikliranju, kako sa sniženim troškovima odlaganja otpada, tako i, što je još važnije, manjom količinu toksičnih materija.

5.2. ***Kriterijumi za zelene javne nabavke*** - U skladu sa iznetim, Evropska komisija EU je razvila kriterijume za zelene javne nabavke za brojne grupe proizvoda i usluga, koji se redovno ažuriraju. Kriterijumi su kreirani na način da se mogu direktno implementirati u konkursnim dokumentacijama i uključuju i metode na koji način će se izvršiti verifikacija zahtevanih ekoloških performansi.

Kriterijumi su zasnovani na podacima iz raznih izvora i detaljno se razrađuju u tehničkim izveštajima za svaku grupu proizvoda. Oni su nastali kao rezultat intenzivnog rada na prikupljanju naučno utemeljenih ali i praktično dokazanih činjenica i rezultata koji doprinose razvijanju ekološke agende, uz učešće različitih grupacija i interesenih grupa.

---

²⁶ Na primer, zamena živinih sa galijumovim termometrima.

²⁷ Primera radi, izbor proizvoda sa minimumom količina pakovanja može rezultirati u velikom smanjenju količine proizvedenog otpada, posebno kada su predmet nabavke velike količine tog predmeta, poput špriceva, igli i bočica.

²⁸ Na primer, izbacivanjem cementa iz upotrebe prilikom gradnje zdravstvenih objekata.

Od 2011. razvojni proces definisanja, razrade i unapređenja kriterijuma vodi Zajednički istraživački centar Evropske komisije, sa sedištem u španskom gradu Sevilja.

Kriterijumi zelenih javnih nabavki uključuju dva nivoa za svaki obuhvaćeni sektor: osnovne i sveobuhvatne. *Osnovni kriterijumi* su dizajnirani da omoguće laku primenu principa zelenih nabavki i fokusiraju se na ključne oblasti zaštite životne sredine u vezi sa performansama dobara, usluga i radova. Mogu ih primjenjivati svi naručiocu u svim državama EU i ne iziskuju neku posebnu dodatnu proveru, trudeći se da svedu administrativne troškove naručilaca na minimum. *Sveobuhvatni* kriterijumi uzimaju u obzir više aspekata ili više nivoa ekoloških performansi, trudeći se da omoguće kupovinu najboljih ekoloških proizvoda²⁹ na tržištu. Dakle, ovi kriterijumi imaju za cilj postizanje višeg nivoa ekološke osvešćenosti, promovišući inovativni pristup datoj problematici. Za te proizvode³⁰ može biti potrebna dodatna provera, a mogu prouzrokovati i dodatno povećanje troškova u poređenju s drugim predmetima nabavke koji obavljaju istu funkciju.

Kriterijumi su trenutno definisani za 20 grupacija dobara, usluga i radova,³¹ među kojima se nalazi jedna grupacija dobara direktno namenjenih zdravstvenom sektoru i to: električna i elektronska oprema u sektoru zdravstvene zaštite,³² ali veliki broj drugih grupacija obuhvataju dobra, usluge i radove koji mogu biti predmet nabavki u zdravstvu kao što su:

1. proizvodi i usluge za čišćenje;
2. grafički papir i papir za kopiranje;
3. izgradnja poslovnih zgrada;
4. usluge ishrane i kateringa;
5. nameštaj;
6. električna energija;
7. unutrašnje osvetljenje;
8. kancelarijska IT oprema;
9. toaleti i pisoari.

---

²⁹ Usluga i radova.

³⁰ Isto.

³¹ Predmet su kontinuiranog ažuriranja.

³² U nastavku će biti detaljnije objašnjena.

5.3. **Kriterijumi EU-a za zelenu javnu nabavku medicinske električne i elektronske opreme** - Ovi kriterijumi su osmišljeni radi promovisanja nabavke predmetne opreme sa smanjenim uticajem na životnu sredinu sa posebnim akcentom na sigurnost i dobrobit pacijenata, medicinskog osoblja i osoblja koje radi na održavanju te opreme.

Za potrebe ovih kriterijuma medicinska električna i elektronska oprema obuhvata visokonaponsku i niskonaponsku opremu i to kompletan ciklus nabavke definisan u članu 1, stav 2 Direktive o medicinskim proizvodima 93/42/EEZ. Ovom Direktivom su obuhvaćeni medicinski proizvodi koji se upotrebljavaju u cilju sprečavanja, dijagnostifikovanja, praćenja lečenja, ublažavanja bolesti i oporavka.

5.3.1. **Oprema koja je predmet uređivanja kriterijuma** - U skladu sa standardom EN IEC 60601-1 medicinska električna oprema je:

1. medicinska električna oprema s najviše jednim priključkom na određenu mrežu za napajanje (nepokretna oprema) koja je namenjena dijagnostici, lečenju ili praćenju pacijenta uz nadzor medicinskog osoblja, pomoću koje se ostvaruje fizički ili električni kontakt s pacijentom i/ili prenosi energija na pacijenta ili s pacijenta i/ili uočava takav prenos energije na pacijenta ili s pacijenta. Ova oprema uključuje i pribor koji je odredio proizvođač, a koji je nužan za normalnu upotrebu opreme;
2. pokretna medicinska električna oprema koja je prenosiva, a namenjena je premeštanju s jedne lokacije na drugu na sopstvenim točkovima ili sličnim načinom u periodu kad se ne upotrebljava.

Kriterijumi zelene javne nabavke su definisani za sledeće proizvode:

1. respirator;
2. monitori za praćenje vitalnih znakova;
3. CT uređaj;
4. EKG uređaj;
5. uređaj za dijagnostiku;
6. endoskopska oprema (kamera, endoskop, lampa, vazдушna pumpa);
7. dezinfekciono sredstvo za pranje;
8. oprema za hemodijalizu;
9. visokofrekventna, radiofrekventna hirurgija, oprema za dijatermiju, bipolarna, monopolarna;
10. neonatalni inkubatori, dugoročni;
11. infuzione i špric pumpe;
12. oprema za intenzivnu negu - aktivni ovlaživač;
13. hirurški laseri;
14. uređaj za magnetnu rezonancu;
15. medicinski zamrzivači;

16. rasveta za operacione sale;
17. medicinski sterilizator;
18. artikli za zagrevanje pacijenata (ćebad, prostirke, dušeci);
19. ultrazvuk (osim u terapijske svrhe);
20. uređaji za pranje i dezinfekciju;
21. rendgen uređaji (uključujući mamografske uređaje osim dijagnoza osteoporoze).

Predloženi kriterijumi u najvećoj meri predstavljaju osnovne kriterijume, tj. osmišljeni su tako da održavaju ključne uticaje na životnu sredinu. Ti ključni aspekti životne sredine i njene zaštite su:

1. potrošnja energije tokom faze upotrebe, kao što je emisija gasova koji uzrokuju efekat staklene bašte, uticaj opreme na čist vazduh prilikom njene upotrebe i slično;
2. potrošnja vode tokom upotrebe, kao što je slučaj kod opreme za dijalizu, uređaja za dezinfekciju;
3. potrošnja gasa tokom upotrebe, kao što je slučaj kod opreme za anesteziju;
4. upotreba rashladnih sredstava u medicinskim zamrzivačima i uticaj istog na globalno otopljenje, smanjenje količine ozona i slično;
5. upotreba materijala, koji utiču na pitanje eventualne nestašice materijala;
6. sadržaj opasnih hemikalija i drugo.

Kriterijumi javnih zelenih nabavki prilikom nabavke predmetne medicinske opreme treba da omoguće:

1. nabavku energetski efikasne opreme;
2. nabavku opreme sa niskom potrošnjom električne energije prilikom upotrebe;
3. nabavku opreme sa mernim instrumentima;
4. nabavku opreme za dijalizu i dezinfekciju sa smanjenom potrošnjom vode;
5. nabavku opreme za anesteziju s niskim protokom;
6. nabavku medicinskih zamrzivača koji sadrže rashladna sredstva sa niskim potencijalom globalnog zagrevanja;

7. trajnost proizvoda;
8. nabavku opreme koja ima sistem upravljanja hemikalijama.

U skladu sa navedenim, kriterijumi zelene javne nabavke medicinske električne i elektronske opreme odnose se na ključne elemente dokumentacije o nabavci, odnosno ključne zahteve koji naručioci postavljaju pred privredne subjekte. To su elementi:

1. kriterijuma za izbor privrednog subjekta;
2. tehničkih specifikacija;
3. kriterijuma za dodelu ugovora;
4. uslova za izvršenje ugovora.

5.3.2. **Kriterijumi zelene nabavke** - kriterijumi za izbor privrednog subjekta su podeljeni u nekoliko grupa.

5.3.2.1. **Sistem upravljanja hemikalijama** - Ovde se zahteva od privrednog subjekta da ima uspostavljen sistem upravljanja hemikalijama sa namenskim resursima, neophodnom stručnošću i dokumentovanim rutinskim procedurama i uputstvima. Cilj je da se osigura da je ponuđač upoznat sa supstancama prisutnim u proizvodu koji je predmet nabavke, tj. koji nudi, a koje se nalaze na listi posebno zabrinjavajućih supstanci predloženih za uključivanje i identifikovanih u skladu sa članom 57. Uredbe 1907/2006/EZ³³ zajedno sa mogućim dodacima za taj spisak. Reč je o supstancama koje ispunjavaju kriterijume prema kojima se supstance razvrstavaju kao kancerogene, mutagene, reproduktivno toksične, 1. ili 2. kategorije, te supstance koje su vrlo postojane i bioakumulativne i druge supstance u skladu sa kriterijuma definisanim predmetnom Uredbom.

U postupku dokazivanja ispunjenosti ovog kriterijuma ponuđači dostavljaju informaciju o prisustvu navedenih supstanci, dokazuju sistematsko prikupljanje i arhiviranje primljenih informacija o supstancama od posebne važnosti na spisak supstanci predloženih za uključivanje u REACH, odnosno vođenje evidencije i praćenje procedure. Dakle, ponuđači moraju potvrditi da su uspostavili gore opisane procedure i definisane instrukcije i opisati sistem dokumentovanja i praćenja.

5.4. Tehničke specifikacije – Tehničke specifikacije su veoma važne za poštovanje standrada za ekološke javne nabavke.

---

³³ REACH Uredba.

5.4.1. **Smernice za korisnike o zelenom upravljanju performansama** - Ovde se od ponuđača zahteva da raspolaže uputstvima o tome kako da naručilac koristi opremu sa ciljem minimiziranja štetnog uticaj na životnu sredinu tokom njegove instalacije, upotrebe, rada i odlaganja, odnosno recikliranja, uključujući uputstva za smanjenje potrošnje energije i vode, potrošnog materijala, štetnih emisija i drugo. Zatim, može se zahtevati da opremu prate pisane preporuke za pravilno održavanje, uključujući savete za čišćenje, informacije o sadržaju supstanci koje izazivaju veliku zabrinutost u proizvodnji i slično, a kako bi naručioci mogli da preduzmu odgovarajuće mere predostrožnosti.

5.4.2. **Trajnost proizvoda i garancija** - Određuju se uslovi garancije proizvođača koji uključuju popravku ili zamenu proizvoda. Dalje, od ponuđača se zahteva da obezbedi dostupnost originalnih ili ekvivalentnih rezervnih delova tokom očekivanog radnog veka opreme, u trajanju od najmanje pet godina nakon isteka garantnog roka.

5.4.3. **Obuka za optimizaciju energetske efikasnosti** - Ponuđač je u obavezi da sprovodi obuku korisnika u pogledu prilagođavanja i finog podešavanja parametara potrošnje energije za opremu, radi optimizacije korišćenja električne energije. Ova obuka može biti uključena u kliničku i tehničku obuku koju treba da obezbedi ponuđač. U tom smislu se uz ponudu zahteva da ponuđači opišu program obuke o energetske efikasnosti koji će biti sproveden u slučaju dobijanja ugovora.

5.4.4. **Instalacija sa optimizacijom energetske efikasnosti** - Ponuđačima se stavlja do znanja da će prilikom instalacije opreme izvršiti procenu potreba korisnika kada je reč o upotrebi, vrsti pregleda i sl, na osnovu koje će naručiocu biti dostavljena dokumentacija i informacije o načinu optimizacije parametara korišćenja električne energije za kupljenu opremu, a pri čemu se, po potrebi, ovaj proces ponavlja i revidira tokom svakog preventivnog održavanja opreme koje sprovodi dobavljač.

5.5. **Kriterijumi za dodelu ugovora** - Kriterijumi zelenih javnih nabavki na poseban način i sa najvećom pažnjom obrađuju pitanje kriterijuma za dodelu ugovora. Ovo je razumljivo jer najveći podsticajni potencijal imaju upravo ovi kriterijumi, motivišući ponuđače da nude ekološki prihvatljiviju i energetske efikasniju opremu, "nagrađujući" takvu ponudu, putem bodovanjem ovih³⁴ kvalitativnih elemenata. Reč je o kriterijumima koji se pre svega odnose na energetske efikasnost opreme, ali i na efikasnu potrošnju vode. Oni su vrlo temeljno i metodološki razrađeni za svaku od navedene opreme.

Radi ilustracije, biće sagledani kriterijumi za dodelu ugovora – *energetska efikasnost opreme, kod nabavke uređaja za magnetnu rezonancu*. Ovde se boduje dnevna potrošnja energije³⁵ pri čemu ponuđač u ponudi navodi podatke i dostavlja dokaze o dnevnoj

---

³⁴ Necenovnih.

³⁵ Ako je niža dnevna potrošnja energije, to se dodeljuje veći broj bodova.

potrošnji energije (kWh)/dan) u skladu s metodologijom i uslovima iz inicijative COCIR-a za samoregulaciju za opremu za magnetsku rezonancu.³⁶

Pritom, metodologija dodele bodova je postavljena tako da posebno tretira različite načine upotrebe, ali i potrošnju u stanju isključenosti. Drugim rečima, odvojeno se boduju:

1. potrošnja energije u stanju isključenosti;
2. potrošnja energije u stanju niske potrošnje energije;
3. potrošnja energije u stanju spremnosti za snimanje;
4. potrošnja energije tokom snimanja pet područja tela.³⁷

Određeni broj bodova se dodeljuje i elementu kriterijuma "trajanje snimanja".³⁸

Dokazi koji prate navedene podatke u ponudi su izveštaji o ispitivanju koji sadrže podatke o energetskej efikasnosti u skladu s COCIR inicijativom za samoregulaciju za opremu, a koje izrađuju akreditovane laboratorije, u skladu sa opštim zahtevima standarda EN ISO 17025 i ISO 13485.

Kriterijumi efikasne potrošnje vode kao kriterijumi za dodelu ugovora biće sagledani kroz nabavku *opreme za hemodijalizu*. Ovde se bodovi dodeljuju u skladu s potrošnjom vode po postupku³⁹ i to tako što se bodovi dodeljuju opremi s funkcijom male potrošnje vode,⁴⁰ odnosno opremi s funkcijom bez potrošnje vode tokom stanja pripravnosti.⁴¹

I ovde se kao dokaz o ispunjenosti navedenih kriterijuma uz ponudu dostavlja izveštaj o ispitivanju koji sadrži podatke o potrošnji vode u skladu sa uslovima ispitivanja navedenim u standardu IEC 60601-2-16 izrađenim od strane akreditovane laboratorije u skladu sa zahtevima standarda EN ISO 17025 i ISO 13485.

Kriterijumi zelene javne nabavke sadrže i dva sveobuhvatna kriterijuma, koji su predloženi za primenu uz osnovne kriterijume i to:

1. rashladna sredstva u medicinskim zamrzivačima;
2. potrošnja gasa za opremu za anesteziju – oprema s niskim protokom.

---

³⁶ Evropski koordinacioni odbor za radiološku, elektromedicinsku i zdravstvenu IT industriju.

³⁷ Glava, kičma, stomak, kolena i vene.

³⁸ Uključujući vreme snimanja sekvenci i fiksno vreme spremnosti za snimanje definisano u COCIR metodologiji.

³⁹ Ako je niža potrošnja vode, to se dodeljuje veći broj bodova.

⁴⁰ Smanjenje potrošnje vode od najmanje 50% u fazi prethodnog protoka.

⁴¹ Smanjenje od 100% u stanju štednje energije.

U prvom slučaju se bodovi dodeljuju opremi koja sadrži rashladna sredstva čiji je potencijal globalnog zagrevanja (GWP100) manji od 10, a u drugom slučaju opremi koja ima funkciju malog protoka sa kompenzacijom niskog protoka do dva litra, kao i opremi sa funkcijama koje automatski aktiviraju nizak protok⁴² ili imaju informacione alate⁴³ koji pomažu medicinskom radniku da postigne nizak protok.

5.6. ***Koristi održive medicinske električne i elektronske opreme*** - Kriterijumi zelene javne nabavke nisu dovoljni sami po sebi, već se mora izmeriti i njihov učinak. Cilj je da se vidi svrha novog, održivog pristupa, kao i da bi kriterijumi bili svima razumljiviji. Evropski kriterijumi za zelenu javnu nabavku električne i elektronske opremu daju i prikaz učinka i koristi koje taj pristup donosi.

Oprema	Korist za životnu sredinu
CT uređaj	<ul style="list-style-type: none"> • 50% uštede električne energije prilikom pregleda grudnog koša • 80% uštede električne energije prilikom pregleda srca • Ušteda od 33.000 kWh po uređaju godišnje i smanjenje 15 tona emisije CO₂, a što je jednako godišnjim emisijama CO₂ četiri automobila
Uređaj za dijalizu	<ul style="list-style-type: none"> • 50% ušteda električne energije • 30% uštede potrošnje vode
EKG	<ul style="list-style-type: none"> • 10% uštede električne energije
Mamografija	<ul style="list-style-type: none"> • 50% uštede električne energije
Rasveta za operacione sale	<ul style="list-style-type: none"> • 50% uštede električne energije
Oprema za praćenje funkcija	<ul style="list-style-type: none"> • 50% uštede električne energije
Magnetna rezonanca	<ul style="list-style-type: none"> • 50% uštede električne energije prilikom pregleda grudnog koša • Ušteda od 60.000 kWh po uređaju godišnje, što je jednako prosečnoj godišnjoj potrošnji 5 domaćinstava i smanjenje od 27

⁴² Automatska funkcija malog protoka.

⁴³ Navigacioni korisnički interfejs.

	metričkih tona emisije CO ₂ , a što je jednako godišnjim emisijama CO ₂ sedam automobila
Ultrazvučna oprema	<ul style="list-style-type: none"> • 90% uštede električne energije
Sterilizator	<ul style="list-style-type: none"> • 20% veća energetska efikasnost
Rendgenska oprema	<ul style="list-style-type: none"> • 80% veća energetska efikasnost

Pored toga, upotreba zelenih kriterijuma za pojedinu medicinsku opremu donose i dodatnu, finansijsku korist za naručioca.⁴⁴

Kod CT uređaja godišnja ušteda do 3.700,00 EUR po CT sistemu, a kod nabavke uređaja za magnetnu rezonancu ušteda do 6.700,00 EUR po uređaju, dok se prilikom nabavke uređaja za dijalizu smanjuju troškovi rada za 50%.

5.7. **Ekološke oznake u zdravstvu** - Jedan od važnih alata koji naručilac ima na raspolaganju jeste mogućnost da se zahteva da predmet javne nabavke bude „praćen“ određenom ekološkom oznakom kvaliteta ili oznakom energetske efikasnosti koja se vezuje za predmet javne nabavke. Oznaka praktično predstavlja dokaz da dobra, radovi ili usluge raspolažu određenim ekološkim, i energetske efikasnim standardima koji su uspostavljeni u cilju zaštite životne sredine i uštede ograničenih prirodnih resursa.

Oznake nastaju kroz otvoreni i transparentni postupak uz učešće različitih interesnih grupa.⁴⁵ One su nastale usled potrebe za stvaranjem „obrazaca“ poželjnog društveno odgovornog i ekološki svesnog ponašanja, kroz prepoznavanje, utvrđivanje i unifikaciju ekoloških i društvenih zahteva. Cilj koji se postiže definisanjem oznaka kroz odredbe ZJN jeste da naručilac kroz njihovo određivanje pribavi dobra, usluge ili radove:

1. eliminišući ili minimizirajući njihov štetni uticaj;⁴⁶

⁴⁴ Država.

⁴⁵ Državnih organa, korisnika usluga, socijalnih partnera, potrošača, proizvođača, distributera, nevladinih organizacija i slično.

⁴⁶ Visok nivo emisije CO₂, izduvni gasovi, smog i druga vrsta zagađenja, radijacija, zračenje, visok nivo buke i drugo.

2. podstičući i promovišući pozitivno dejstvo određenih dobara, radova ili usluga.⁴⁷

Uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi naručilac mogao u tehničkim specifikacijama,⁴⁸ zahtevati određene oznake su:

1. da se zahtev za oznaku isključivo odnosi na kriterijume koji su u vezi sa predmetom javne nabavke i da je odgovarajući za definisanje karakteristika predmeta javne nabavke;
2. da je zahtev za oznaku određen na osnovu objektivno proverljivih i nediskriminatorskih kriterijuma;
3. da su oznake određene u otvorenom i transparentnom postupku uz učešće svih interesnih grupa, poput državnih organa, korisnika usluga, socijalnih partnera, potrošača, proizvođača, distributera, nevladinih organizacija i slično;
4. da su oznake dostupne svim zainteresovanim licima;
5. da su zahtevi za oznakom određeni od strane trećeg lica nad kojim zainteresovano lice, odnosno ponuđač koji se prijavio za dobijanje oznake ne može vršiti odlučujući uticaj.

Međutim, u slučaju da ponuđač ne raspolaže zahtevanom oznakom, naručilac ne može odbiti ponudu „snabdevenom“ oznakom koja suštinski na isti način ispunjava zahteve oznake u konkursnoj dokumentaciji, a neće kao neodgovorajuću odbiti ni ponudu ponuđača koji očigledno nije bio u mogućnosti da pribavi određenu zahtevanu oznaku ili odgovarajuću oznaku, ako na drugi odgovarajući način može da dokaže da njegova dobra (radovi ili usluge) nesporno potvrđuju zadovoljenje karakteristika zahtevane oznake.

Najpoznatije energetske i ekološke oznake su:

1. EU Ecolabelling Scheme;
2. Energy Star;
3. Blue Angel;
4. Nordic Swan;
5. Green Seal;

---

⁴⁷ Ušteda energije, obnovljivi izvori energije i drugi vidovi energetske efikasnosti.

⁴⁸ Kao i u kriterijumima za dodelu ugovora ili uslovima za izvršenje ugovora.

6. NF Environment;

7. TCO Certified.

EU Ecolabel je službena dobrovoljna oznaka Evropske unije namenjena označavanju proizvoda i usluga s manje nepovoljnim uticajem na životnu sredinu tokom životnog veka, u odnosu na slične ili iste proizvode i usluge iz iste grupe proizvoda. Znak EU Ecolabel s jedne strane daje potvrdu pravnim licima⁴⁹ da njihovi proizvodi i usluge zadovoljavaju visoke standarde zaštite životne sredine, a s druge strane daje informaciju naručiocima da među proizvodima i uslugama na tržištu odaberu one koji manje nepovoljno utiču na životnu sredinu. Krajnji cilj upotrebe ove oznake jeste smanjenje negativnog uticaja potrošnje i proizvodnje na životnu sredinu, zdravlje, klimu, na potrošnju resursa i energije te podsticanje odgovornog ponašanja prema životnoj sredini.

Program *Energy Star* osnovan je u Sjedinjenim Američkim Državama 1992. godine. Evropska komisija je 2001. godine počela s promocijom upotrebe ove oznake u Evropi. Program *Energy Star* obuhvata računare, monitore, štampače, skenere i fotokopir aparate, a prvenstveno je fokusirana na energetske efikasnost proizvoda.

Nemačka oznaka *Blue Angel* (Der Blaue Engel) je najstarija eko-oznaka na evropskom tržištu za ekološki prihvatljive proizvode. *Blue Angel* je primenjiva prvenstveno na papir, s obzirom da je jedan od kriterijuma za dobijanje sertifikata 100%-tni reciklirani papir. Drugi primeri dobara koje koriste oznaku *Blue Angel* su štampači, kalkulatori, satovi, parkirni automati i slično koji koriste minimalnu količinu energije prilikom rada.

Skandinavska oznaka *Nordic Swan* ustanovljena je 1989. godine i primenjiva je za računarsku opremu i belu tehniku.⁵⁰

Oznaka NF Environment je francuski sertifikat, prvi put izdat 1991. godine, koji garantuju smanjen uticaj proizvoda ili usluga na životnu sredinu u svakoj fazi njegovog životnog ciklusa, istovremeno pružajući ekvivalentan kvalitet u poređenju sa drugim sličnim proizvodima ili uslugama dostupnim na tržištu. Sve vrste dobara mogu imati oznaku NF Environment, osim farmaceutskih proizvoda, namirnica i automobila.

Green Seal je sertifikat kojim se može „snabdeti“ veliki broj dobara i usluga, a koji je utemeljen na naučnim, verodostojnim i transparentnim ekološkim standardima. *Green Seal* koristi analizu ukupnog životnog ciklusa dobra za definisanje kriterijuma koji će osetno smanjiti ekološki štetan uticaj. Procedura dobijanja *Green Seal* sertifikata prolazi kroz detaljna ispitivanja koja uključuju i pregled samog proizvodnog postrojenja proizvođača.

---

⁴⁹ Potencijalnim ponuđačima.

⁵⁰ Mašine za veš, mašine za pranje sudova.

TCO Certified je međunarodni sertifikat za održive IT proizvode. On uključuje širok spektar merila koji garantuju da su proizvodnja, korišćenje i upotreba IT proizvoda realizovani uz najveću moguću primenu ekološke i društvene odgovornosti, uzimajući u obzir ukupni životni ciklus proizvoda.

Zakonodavstvo EU kreira obaveze za nabavku određenih dobara i usluga, postavljanjem minimalnih standarda energetske efikasnosti koji se moraju primeniti prilikom pojedinih nabavki. Tako su Energy Star uredbom EU (106/2008) propisani minimalni zahtevi energetske efikasnosti prilikom nabavke kancelarijske IT opreme. Dalje, prilikom nabavki vozila svi naručiocu moraju uzeti u obzir operativnu upotrebu energije i uticaj vozila na životnu sredinu uz pomoć zajedničke metodologije za izračunavanje operativnih troškova tokom životnog veka.⁵¹

Minimalni standardi energetske efikasnosti koji se primenjuju prilikom izgradnje javnih zgrada postavljaju se na nacionalnom nivou na osnovu zajedničke EU metodologije, a od 1.1.2019. godine sve nove zgrade moraju biti "nulte energetske zgrade".⁵² Takođe, Direktiva o energetske efikasnosti postavlja obavezne zahteve u vezi sa renoviranjem zgrada i kupovinom ili zakupom, dok neke države članice imaju posebna pravila koja kreiraju obavezne „standarde zelenih nabavki“ za određene sektore ili vrste ugovora.

5.8. **Ostali primeri upotrebe zelenih kriterijuma pogodni za zdravstveni sektor** -

Kao što je gore rečeno, zelena agenda se ostvaruje i kroz druge „nezdravstvene nabavke“, neophodne za rad zdravstvenih ustanova, kao što je slučaj sa nabavkom računarske opreme.

Na primeru nabavke računarske opreme može se sagledati kako naručilac praktično može da implementira zahteve ekoloških standarda u tehničke specifikacije za javnu nabavku ove opreme. U tom smislu, naručilac će biti slobodan da u zahtev tehničkih specifikacija uvrsti energetske oznake Energy Star, koja predstavlja „svedočanstvo“ o minimalnom uticaju na životnu sredinu odnosno visokom stepenu energetske efikasnosti⁵³ računara sa ovom oznakom. Takođe, prilikom nabavke računara mogu se koristiti i drugi ekološki standardi, kao što su WEEE i CE oznaka, RoHS sertifikat i drugi zahtevi.

WEEE (Waste Electrical and Electronic Equipment) oznaka jeste svedočanstvo da će ponuđena oprema biti reciklirana u skladu sa zahtevima Direktive 2012/19/EU. CE (Conformite Europeene) oznaka jeste svedočanstvo da ponuđena oprema zadovoljava bitne zahteve u pogledu bezbednosti i zdravlja korisnika, zahteve zaštite imovine i zaštite životne sredine. RoHS (Restriction of Hazardous Substances) sertifikat jeste svedočanstvo da ponuđena oprema ima u sebi manje opasnih jedinjenja (poput olova i žive), a u skladu sa zahtevima Direktive 2002/95/EC. Takođe, naručilac može zahtevati da pozadinsko osvetljenje LCD monitora ne sme da sadrži živu ili je dozvoljeno da je sadrži u određenoj

---

⁵¹ Direktiva 2009/33/EC o promociji čistih i energetski efikasnih vozila za drumski transport.

⁵² Direktiva 2010/31/EU o energetskim performansama zgrade.

⁵³ Uštedi enregije.

količini.⁵⁴ Naručilac može definisati i najviši dozvoljeni nivo buke koji računar može da proizvodi, te zahteva da taj nivo, shodno ISO 9296 standardu ne bude iznad 40 db za desktop računare⁵⁵ u neoperativnom modu, odnosno 45 db za desktop računare.⁵⁶

5.9. **Primena kriterijuma zelene nabavke u zdravstvenom sektoru i koji se mogu primeniti u zdravstvenom sektoru u praksi država članica EU** - Najčešći zahtev, koji se može naći u gotovo svim nabavkama medicinskih sredstava⁵⁷ jeste da je medicinsko sredstvo obeleženo CE znakom. CE znak na medicinskom sredstvu jeste potvrda da je reč o proizvodu koji zadovoljava bitne zahteve evropskih direktiva koje se na konkretno medicinsko sredstvo odnose u pogledu zdravlja i bezbednosti korisnika, zaštite životne sredine i imovine korisnika. CE znak na medicinskom sredstvu znači da je sprovedena ocena usaglašenosti kojom je dokazana ispunjenost bitnih zahteva.

Značajnu primenu u zdravstvenom sektoru ima i LED.⁵⁸ Pri tom, primena LED osvetljenja nema samo efekat energetski efikasnog resursa, već doprinosi i direktnom kvalitativnom, zdravstvenom benefitu za pacijente i zdravstvene radnike. Tako je LED fluorescentna mikroskopija postala moćan alat za dijagnostiku tuberkuloze. U manje razvijenim sredinama, zdravstvene ustanove su se uglavnom oslanjale na miroskopiju razmaza sputuma kao sredstvo dijagnoze tuberkuloze. LED svetlo uzrokuje da bacili tuberkuloze svetle u razmazima obojenim fluorohromom. LED fluorescentna mikroskopija poboljšava dijagnostičku osetljivost i vremensku efikasnost u poređenju sa konvencionalnom svetlosnom mikroskopijom⁵⁹ koja je do sada bila standardna dijagnostička metoda u manje razvijenim područjima. Obezbeđujući bržu dijagnozu na licu mesta, fluorescentna mikroskopija pomaže u smanjenju troškova putovanja i uštedu vremena pacijenata, na taj način smanjujući svojevršno odustajanje od dijagnoze i lečenja jednog broja pacijenata, a što doprinosi nižoj stopi slučajeva tuberkuloze. Pritom, LED lampe su energetski efikasnije i imaju daleko duži životni vek⁶⁰ i ne zahtevaju uslove u mračnoj komori. LED svetla su stoga ekološki mnogo prihvatljivija solucija od sijalica koje sadrže živu koje uz to povećavaju rizik od izlaganja živinim parama laboratorijskog radnika i zahtevaju posebnu proceduru odlaganja. Kao rezultat njegovih kombinovanih prednosti, Svetska zdravstvena organizacija je preporučila LED fluorescentni mikroskop kao osnovni alat za dijagnostiku tuberkuloze i kriterijume zelenih nabavki za ovaj proizvod, što sledi i veliki broj naručilaca iz zdravstvenog sektora u EU.

Kada je reč o kriterijuma za izbor privrednih subjekata u nabavkama zdravstvenog sektora u EU, veoma su česti zahtevi za primenom standarda kvaliteta ISO 14001 - Sistem menadžmenta životnom sredinom, koji omogućava organizaciji da svede na najmanju moguću meru negativne uticaje na životnu sredinu koji mogu biti prouzrokovani

---

⁵⁴ Na primer, ne više od 3,5 mg žive po sijalici.

⁵⁵ 35 db za laptopove.

⁵⁶ 40 db za laptop računare.

⁵⁷ Od gaza i kompresa do hirurških konaca i igala.

⁵⁸ Light-emitting diode.

⁵⁹ Ziehl-Neelsen bojenje.

⁶⁰ 10.000-50.000 sati u poređenju sa samo nekoliko stotina sati za živine lampe.

aktivnostima organizacije i postizanje stalnog unapređenja performansi. Standard ISO 14001 je primenljiv na sve tipove i veličine organizacija i osmišljen tako da se može prilagoditi različitim geografskim, kulturnim i socijalnim uslovima. Osim toga, zahtev prema ponuđačima je ponekad i posedovanje standarda kvaliteta 14040 - Upravljanje zaštitom životne sredine - Ocenjivanje životnog ciklusa.

Takođe, praktično na nivou zahteva za posedovanjem ISO 14001 standarda, u javnim nabavkama se zahteva da ponuđači imaju uspostavljen EMAS sistem. Program EMAS⁶¹ je razvila Evropska komisija i spada u dobrovoljne instrumente zaštite životne sredine i namenjen je onim organizacijama koje su spremne da primene više standarde zaštite životne sredine nego što je propisano zakonom. EMAS je sistem ekološkog upravljanja i nezavisnog ocenjivanja kojim organizacije procenjuju uticaj njihove delatnosti na životnu sredinu, informišu javnost o trenutnoj proceni stanja uticaja te unapređuju efikasnost rada u skladu sa zahtevima zaštite životne sredine.

Konačno, 2017. godine nastao je i standard za održive nabavke - ISO 20400, zasnovan na principima opisanim u standardu ISO 26000:2010 – Uputstvo za društvenu odgovornost. Integrisanjem održivosti u procese nabavke, organizacija pozitivno utiče na svoju konkurentnost, jer smanjuje troškove poslovanja, odgovorna je prema dobavljačima, resursima i životnoj sredini i kreira dugoročno dobru poziciju na tržištu.

5.9.1. **Primeri nabavki u zdravstvenom sektoru** - U Austriji, Asocijacija bečkih bolnica (The Vienna Hospital Association - KAV), kao jedna od najvećih zdravstvenih institucija u Evropi, koja okuplja 12 bolnica, 11 gerontoloških centara i domova za negu i brigu lica i sa 32000 zaposlenih, izradila je *katalog zelenih kriterijuma koji je sastavni deo konkursnih dokumentacija za nabavku opreme za čišćenje*. Na taj način se omogućio daleko bolji kvalitet nabavljenih deterdženata, pri čemu su količine upotrebljenih deterdženata smanjene za 23%, a što je dovelo i do smanjenja troškova za oko 10%.

Upravo je *gradnja* nove bečke bolnice na severu grada sprovedena u skladu sa poveljom o održivosti koja se primenjivala u svakoj fazi postupka javne nabavke i gradnje, a po završetku izgradnje pratio se učinak. Poveljom su predviđeni brojni uslovi, među kojima svi uslovi koji se odnose na potrebu za energijom, zaštitu životne sredine na gradilištu, kvalitet vazduha u zatvorenim prostorijama, dostupnost, prilagodljivost, upotrebu obnovljivih izvora, tretman otpada i preduzete mere za smanjenje buke.

Nabavka *električne energije* je jedna od najčešćih nabavki, s obzirom na to da potrebu za električnom energijom ima svaki naručilac. Ova nabavka nosi sa sobom ogromni ekološki potencijal. Razlika je očigledan već u proizvodnji 1 kWh električne energije. Ako se električna energija proizvede na „zeleni“ način⁶², ekološko zagađenje predstavlja samo 18g CO₂ / kWh, dok je kod upotrebe fosilnih goriva ekološko zagađenje čak 900g/ kWh.

---

⁶¹ Eco-Management and Audit Scheme.

⁶² Na primer, u hidroelektranama.

Zato je kupovina električne energije veoma pogodna za implementaciju zelene javne nabavke.

Dakle, pri kupovini električne energije, prednost se daje energiji proizvedenoj iz obnovljivih izvora (vetar, voda) ili onoj energiji koja nastaje kao sporedni produkt neke druge delatnosti.⁶³ Dokaz ispunjenosti ovog kriterijuma može biti samo potvrda nezavisnog organa⁶⁴ da je ponuđeni udeo električne energije iz obnovljivih izvora, zaista bio proizveden u skladu sa životnom sredinom.

U velikom broju država EU unifikovani su kriterijumi zelene nabavke u predmetnoj nabavci. Tako se u tehničkim specifikacijama, između ostalog, zahteva da određeni minimum⁶⁵ isporučene električne energije mora biti dobijen iz obnovljivih izvora energije. Dokaz koji se u tom cilju od ponuđača zahteva jeste njegova izjava da će po isteku kalendarske godine na račun naručioca unovčiti odgovarajuću količinu potvrda o izvoru električne energije u skladu sa životnom sredinom, koju izdaje nadležni državni organ ili nezavisna organizacija za izdavanje takvih potvrda. Dalje, udeo električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora jeste i jedan od kriterijuma za dodelu ugovora, na način da se za svaki procenat koji prelazi minimalni udeo koji je naručilac definisao u zahtevima tehničkih specifikacija boduje dodatnim bodovima. Konačno, i u fazi realizacije ugovora od snabdevača električnom energijom se zahteva da na kraju svake godine realizacije ugovora navede izvor električne energije koju je isporučio naručiocu i da podnese potvrdu o unovčenju odgovarajućeg broja potvrda o izvoru električne energije, čime dokazuje da je najmanje 40%⁶⁶ isporučene električne energije dobijeno iz obnovljivih izvora energije ili saproizvodnje električne energije.

Grad Lens u Francuskoj zahteva da minimum 20% namirnica u nabavci školskog kateringa bude *hrana organskog porekla*. Od pružalaca usluge se traži da obezbede sledljivost hrane. Sledljivost hrane je sistem praćenja hrane duž lanaca proizvodnje i distribucije u cilju identifikacije i otklanjanja rizika i zaštite zdravlja stanovništva. Pored toga, ugovorene su i odredbe koje su predviđale naplatu novčanih kazni izvršiocu ukoliko na zahtev naručioca ne dostavi informacije o proizvodnim metodama i sledljivosti proizvoda.

Grad Malme u Švedskoj je otišao par koraka dalje i postepeno povećavao procenat učešća organske hrane u obrocima, do potpune redukcije kupovine neorganske hrane 2020. godine. U pilot projektu koji je u ovom cilju sproveden od jedne lokalne škole, tokom realizacije ovog ugovora učešće organskih proizvoda je podignuto na čak 97% ukupne kupljene hrane, a jedan od zahteva je bio da se isporuke vrše vozilima koja ispunjavaju kriterijume održivosti gradskog saobraćaja.

---

⁶³ Na primer, pri proizvodnji toplote.

⁶⁴ Obično državne agencije za energetiku.

⁶⁵ Najčešće 40 %.

⁶⁶ Udeo iz ponude.

Nabavka *nameštaja* bila je nabavka koju je Zavod za javno zdravlje Velsa sprovodio u cilju selidbe u nove prostorije. Doneta je odluka da se kroz nabavku ugovori uređenje kancelarijskog prostora i nameštaja na način kojim bi se što više podstakla ponovna upotreba postojeće kancelarijske opreme, nameštaja i podova, gde je bilo moguće, kao i nabavka prepravljenih delova opreme iz drugih izvora. Konzorcijum koji je dobio ugovor, a koji je okupio i socijalna preduzeća, isporučio je više od 2.500 artikala, od kojih je samo 6% bilo novih proizvoda, a sve ostalo je bio prepravljen ili repariran nameštaj. Ovakav pristup doveo je do toga da se spreči nastanak 41 tone otpada, koji bi se odložio na deponiju, što je dovelo do uštede od 134 tone emisija CO₂.

Ministarstvo odbrane Holandije je 2017. godine izvršilo nabavku *peškira i kombinezona*, uz uslov da roba sadrži najmanje 10% recikliranih tekstilnih vlakana. Kriterijumima za dodelu ugovora je omogućeno da se ugovor dodeli za onu ponudu koja je znatno premašila zahteve iz tehničke specifikacije,⁶⁷ te je kasnije nabavljeno 100.000 peškira i 10.000 krpa, sa sadržajem 36% recikliranih vlakana, te 53.000 kombinezona sa 14% recikliranih vlakana. Sve ukupno, ovakvi zahtevi nabavke su doveli do ponude i ugovora koji je rezultovao uštedom 15.252 kg pamuka, 68.880 kg CO₂, 23.520 MJ energije i preko 233 miliona litara vode.

Grad Gent u Belgiji je sproveo nabavku *sredstava za čišćenje i poliranje*. U konkursnoj dokumentaciji je zahtevano da proizvodi u određenim kategorijama, uključujući sredstva za čišćenje i higijenske proizvode (tj. sapun), ispunjavaju kriterijume C2C „bronzani“ sertifikat ili ekvivalentne eko oznake. Kao rezultat toga, reciklirani sadržaj i reciklabilnost otpada su znatno poboljšani: za ambalažu se koristi 85% reciklirani karton, plastične boce od polietilena visoke gustine (PEHD) koje se mogu 100% reciklirati i sastoje se od 10% recikliranog PEHD, dok se boce od polietilen-tereftalata (PET) mogu 100% reciklirati i prave se od 81% recikliranog materijala. Pored toga, predstavljena je i inovativna C2C sertifikovana bočica sa sistemom protiv prolivanja, čime se smanjuje prekomerna upotreba i gubici

5.10. ***Druge mere zelene agende*** - *Okružna bolnica Gentoft* u Danskoj je bila suočena sa potrošnjom 9 miliona kWh električne energije u vrednosti od oko milion evra godišnje. Uvođenjem obavezne kupovine opreme sa stand by opcijom (gde su mašine uključene, ali se ne koriste) i kampanjom obaveze korišćenja godišnje.⁶⁸

Udruženje za prevenciju otpada (VPA) iz *Poljske*, radi promocije zelenih javnih nabavki u zdravstvu, a u cilju da se smanji, ponovo koristi i reciklira otpad koji nastaje u zdravstvenom sektoru, pre svega radi smanjenja ukupne količina i toksičnosti otpada. U okviru ovog projekta, VPA je sproveda dve faze obuke u sedam regiona širom Centralne i istočne Evrope, koja je obuhvatila učesnike iz 210 bolnica i 18 sanitarno-epidemioloških institucije. Rezultat ovog projekta je da je preko 57 bolnica nakon toga uvelo napredne programe upravljanja otpadom. U 14 bolnica koje su sprovele programe, količina

---

⁶⁷ Preko 30% ili 50% recikliranog sadržaja.

⁶⁸ Ekvivalentno količini električne energije koju godišnje potroše 14 domaćinstva.

infektivnog otpada bila je smanjen za 120 tona godišnje, što je samo kroz troškove odlaganja donelo ukupnu uštedu od oko 87.000 evra tokom prve godine implementacije, čime su već u prvoj godini ostvarene skoro duplo veće uštede od ukupnih troškova obuke. Program eliminacije živinog termometra započelo je 18 bolnica, a 19 je uvelo kriterijum zaštite životne sredine kao poželjni kriterijum nabavke.

Projekat bolničke hrane u Engleskoj, u Londonu sproveden je od strane Nacionalne zdravstvene službe Londona (NHS), koja je zajedno sa privatnim sektorom radila na definisanju zahteva za nabavkom lokalne i/ili organske hrane. Cilj projekta bio je da se definišu zahtevi u vezi sa specifikacijom hrane na način da se nabavlja lokalna i/ili organska hrana od minimum 10% vrednosti hrane koja je predmet nabavke i da se razvije model koji može koristiti bolnicama u Londonu za postizanje ovog cilja.

5.11. **Izveštaj o sprovođenju zelenih javnih nabavki u EU** - Države članice EU su u svojim izveštajima o zelenim javnim nabavkama navele glavne izazove na koje su naišle u implementaciji zelene agende:

1. poteškoće u razvijanju prakse zelene javne nabavke zbog nedostatka zakonske obaveze za naručioce da koriste ekološke kriterijume u postupcima javnih nabavki;
  2. nedostatak podataka o efektivnosti i ekonomskoj koristi od primene kriterijuma zelene javne nabavke i teškoće praćenja njihove primene;
  3. nedostatak specifičnih znanja i veština službenika za javne nabavke i drugih lica koje sprovode postupke;
  4. činjenica da se kriterijumi zelene javne nabavke mogu shvatiti kao prepreka za konkurenciju, posebno ograničavajući učešće malih i srednjih preduzeća
- Evropski koordinacioni odbor za radiološku, elektromedicinsku i zdravstvenu IT industriju u javnom nadmetanju.

Države članice su implementirale kriterijume zelene javne nabavke u različitom stepenu. Glavni faktor stepena realizacije jeste zakonska (ne)obaveznost naručilaca da uključe ekološke kriterijume u postupke javne nabavke. Otprilike jedna trećina država članica su uvele zakonsku obavezu za određene sektore, grupe proizvoda ili ako je procenjena vrednost ugovora iznad navedenih pragova. Ostali su se opredelili za dobrovoljno uključivanje kriterijuma zelene nabavke.

Mnoge države članice prijavile su nedostatak podataka o upotrebi kriterijuma zelenih javnih nabavki. Pored toga, iako su mnoge države članice uključile smernice o tome kako da se ugrade zeleni kriterijumi u procedure nabavki, samo neke od njih su jasno i precizno objasnile kako se ocenjuju ti kriterijumi u fazama evaluacije.

Primeri dobre prakse u državama članicama uključuju:

1. propisivanje obaveznih kriterijuma ili ciljeva kriterijuma zelenih javnih nabavki u nacionalno sektorsko zakonodavstvo;
2. kreiranje kataloga kriterijumima zelenih javnih nabavki za različite proizvode i usluge;
3. obavezno godišnje izveštavanje o aspektima životne sredine u nabavkama i procedure za obezbeđivanje transparentnosti i omogućavanje lakog prikupljanja podataka;
4. obuku o kriterijuma zelene javne nabavke za naručioce i privredne subjekte – ponuđače;
5. angažovanje ministarstva i/ili agencije za zaštitu životne sredine⁶⁹ u realizaciji kriterijuma zelenih nabavki.

6. Upravljanje medicinskim otpadom

Podaci o upravljanju medicinskim otpadom u okviru zdravstvenih ustanova mogu se dobiti direktno od zdravstvenih ustanova kroz odgovore na zahteve za pristup informacijama od javnog značaja i analizom javnih nabavki za upravljanje medicinskim otpadom. S obzirom na to da ova analiza ima za cilj da prikaže upravljanje medicinskim otpadom za vreme pandemije COVID-19, kao i da je prethodna analiza obuhvatila raniji period,⁷⁰ informacije se odnose na 2021. godinu.

Dostavljanje odgovora na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja je otežala i činjenica da su od stupanja na snagu Zakona o zdravstvenoj zaštiti⁷¹ formirani zdravstveni centri, a da u praksi ne funkcionišu svi kao jedno pravno lice (dom zdravlja i opšta bolnica).

6.1. *Domovi zdravlja* – Na osnovu podataka domova zdravlja može se zaključiti da većina poseduje interni dokument koji reguliše upravljanje medicinskim otpadom koji je na snazi u toku 2021. godine.

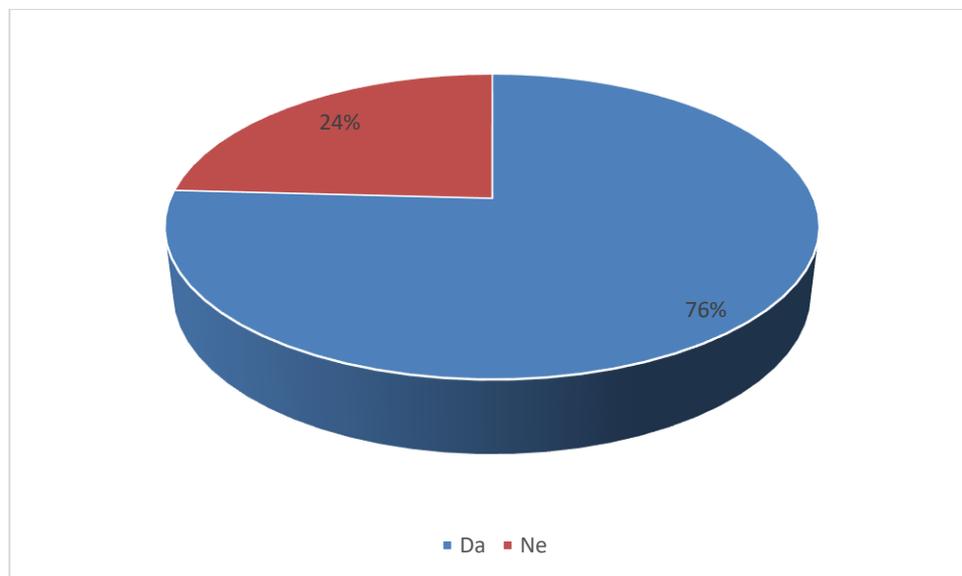
---

⁶⁹ Može i drugog telo koje vrši slične aktivnosti.

⁷⁰ https://www.pravni-skener.org/wp-content/uploads/2021/05/Medicinski_otpad_-_FOD_v_1.9..pdf

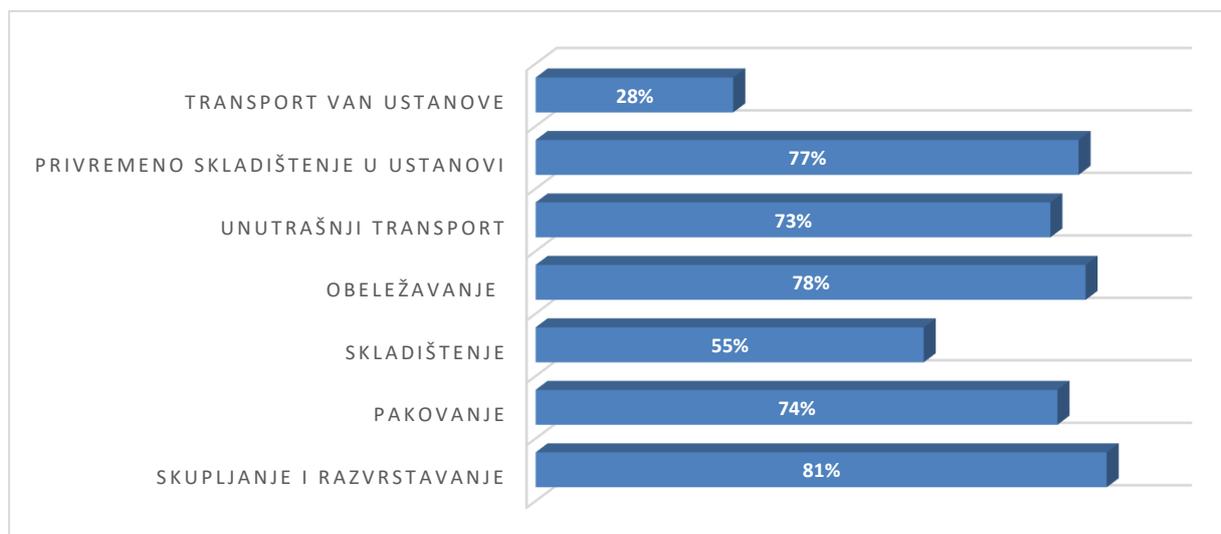
⁷¹ Službeni glasnik RS, broj 25/2019

Grafikon 5 - Da li Vaša ustanova poseduje dokument koji reguliše postupanje sa medicinskim otpadom koji je važio u periodu od 01. januara 2021. godine do 10. decembra 2021. godine?

Upravljanje medicinskim otpadom uključuje različite faze tretiranja, a domovi zdravlja poseduju dozvole za pojedine faze. Najmanji broj domova zdravlja (28%) vrši transport medicinskog otpada van svoje ustanove, dok 81% skuplja i razvrstava.

Grafikon 6 - Da li Vaša ustanova samostalno upravlja medicinskim otpadom u 2020. godini (zaokružiti)?

Dom zdravlja Blace poseduje Plan upravljanja medicinskim otpadom za period 2020-2023. godine. Plan je usvojen 29. juna 2020. godine. Prema Planu dom zdravlja medicinski otpad:

1. proizvodi;
2. razvrstava;
3. pakuje;
4. obeležava;
5. transportuje;
6. čuva;
7. vrši tretman;
8. odlaze.

U okviru Plana definisana je organizaciona šema u pogledu dužnosti u upravljanju medicinskim otpadom. Posebno je odvojen tretman opasnog i neopasnog medicinskog otpada. Na mestu gde se razvrstava opasan medicinski otpad postavlja se precizno uputstvo. Plan upravljanja medicinskim otpadom je šematski prikazan. Dom zdravlja Blace je predvideo da se stvaranje medicinskog otpada smanji na najmanju moguću meru u cilju zaštite bezbedne životne sredine.

Dom zdravlja Blace je 29. decembra 2017. godine zaključio Ugovor o preuzimanju, prevozu i tretmanu infektivnog medicinskog otpada sa opštom bolnicom „Dr Aleksa Savić“ iz Prokuplja. U toku 2019. i 2020. godine zaključeni su aneksi ugovora u delu koji se odnosi samo na njegovo važenje. Prema ugovoru Dom zdravlja Blace ima obavezu da:

1. obezbedi propisanu ambalažu i deklaracije za obeležavanje i odlaganje;
2. spakuje infektivni medicinski otpad u propisanu ambalažu i da ga obeleži propisanom nalepnicom;
3. pripremi dokument o kretanju infektivnog medicinskog otpada pre dolaska vozača za preuzimanje.

Dom zdravlja Preševo je usvojio Plan upravljanja medicinskim otpadom 10. novembra 2021. godine. Plan sadrži šematski prikaz upravljanja, vrste, tokove kretanja i imenovan tim za upravljanje medicinskim otpadom. Prema uputstvu za razdvajanje otpada:

1. u žutu kantu razvrstava se:
  - igla bez poklopca,
  - lancete, skalpeli,
  - staklene ampule
  - hirurške igle;
2. u žute kese razvrstava se:
  - upotrebljeni špric bez igala,
  - kontaminirani materijal krvlju,
  - upotrebljena gaza, vata, rukavice i zavoj;
3. u crne kese razvrstava se:
  - boce infuzionog rastvora;

- papirni ubrusi;
- pelene i ulošci;
- nezagađeni otpad;
- ampule sa gumom.

Aneks ugovora o vršenju usluge tretmana infektivnog otpada od 2012. godine zaključen je 06. februara 2019. godine između Zdravstvenog centra Vranje i Doma zdravlja Preševo. Prema aneksu za vršenje usluga prevoza i tretmana medicinskog infektivnog otpada neće se vršiti naplata.“

Dom zdravlja Mali Zvornik poseduje posebnu proceduru za prikupljanje i odvoženje infektivnog otpada na punktu za imunizaciju koji je usvojen 18. januara 2021. godine. Procedura sadrži definiciju medicinskog otpada, njegove vrste, odgovornost, postupanje se otpadom do trenutka odvoženja u Opštu bolnicu Loznica. U domu zdravlja medicinski otpad se privremeno skladišti. Novi Plan upravljanja medicinskim otpadom Dom zdravlja Zvornik je usvojio 28. decembra 2020. godine. Ugovor o pružanju usluga čiji je predmet bezbedan tretman infektivnog medicinskog otpada zaključen je sa Opštom bolnicom Loznica 20. avgusta 2021. godine. Prema ugovoru Opšta bolnica Loznica će vršiti tretman (sterilizaciju i drobljenje) infektivnog medicinskog otpada. Iz ugovora se ne može utvrditi ko je nadležan za odvoženje otpada iz Doma zdravlja Mali Zvornik.

Dom zdravlja Ruma je usvojila Plan upravljanja otpadom 16. decembra 2019. godine koji važi za period 2020-2022. godine. U Planu se mogu pronaći informacije o:

1. vrsti, količini i poreklu otpada;
2. tokovima kretanja;
3. obavezama i odgovornostima;
4. razvrstavanju i sakupljanju otpada na mestu nastanka;
5. programima obuka;
6. procenama troškova upravljanja medicinskim otpadom i drugo.

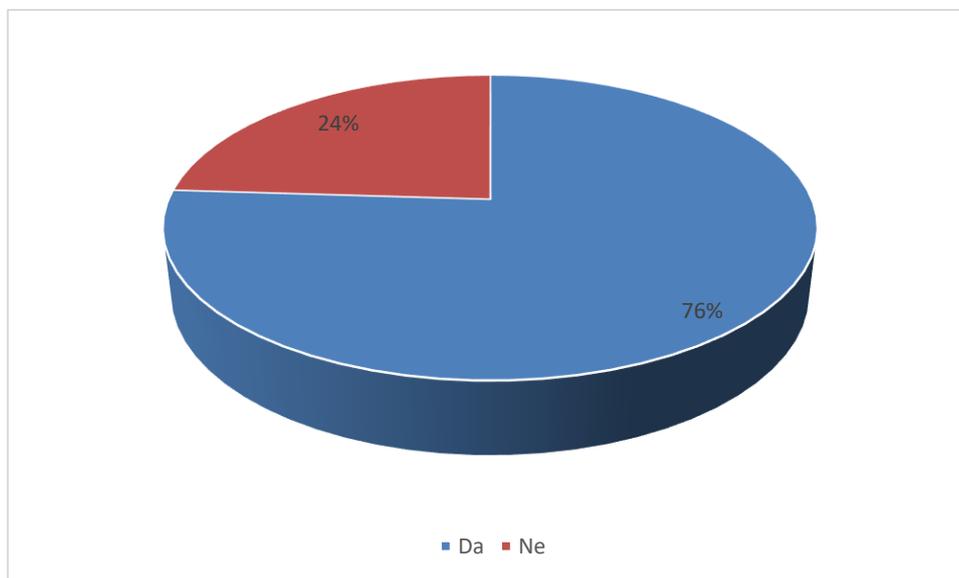
Ugovor o pružanju usluga – sakupljanja, transporta i uništavanja medicinskog otpada sa potrošnim materijalom zaključen je u skladu sa sprovedenom javnom nabavkom male vrednosti⁷² sa Remondis Medison doo. Javna nabavka je oblikovana u dve partije, naručiocu je dostavljena po jedna ponuda za svaku partiju i za obe partije ugovor je zaključen sa istim dobavljačem.

6.2. Opšte bolnice – Većina opštih bolnica (76%) poseduje poseban interni dokument koji reguliše postupanje sa medicinskim otpadom koji je na snazi u 2021. godini.

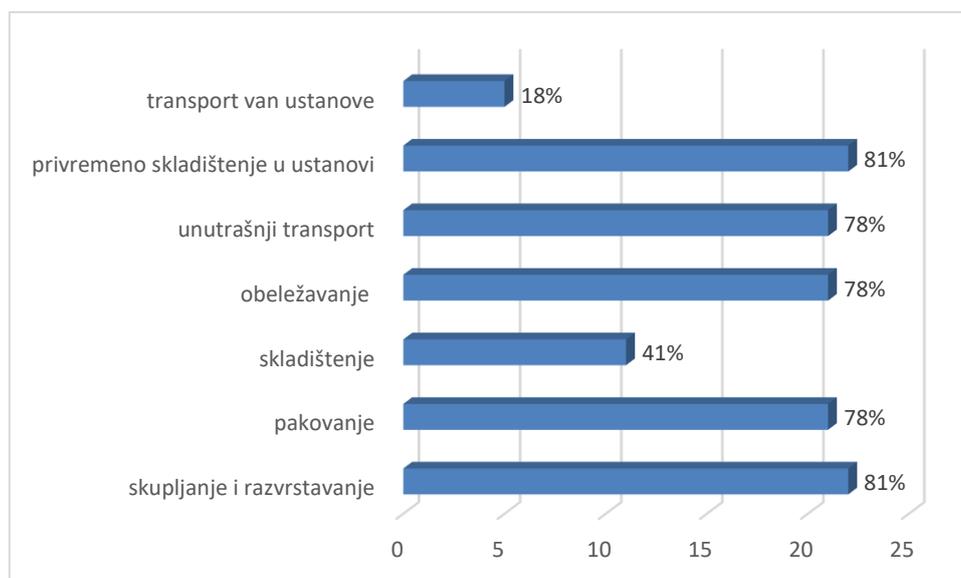
⁷² <http://portal.ujn.gov.rs/Dokumenti/JavnaNabavka.aspx?idd=2615077>

Grafikon 7 - Da li Vaša ustanova poseduje dokument koji reguliše postupanje sa medicinskim otpadom koji je važio u periodu od 01. januara 2021. godine do 10. decembra 2021. godine?

Uzimajući u obzir fazu upravljanja medicinskim otpadom najviše opštih bolnica (81%) vrši skupljanje i razvrstavanje, a u istom procentu i privremeno skladištenje u okviru ustanove. Najmanji broj opštih bolnica (18%) transportuje medicinski otpad van ustanove.

Grafikon 8 - Da li Vaša ustanova samostalno upravlja medicinskim otpadom?

Opšta bolnica „Dr Đorđe Joanović“ iz Zrenjanina poseduje postrojenje za tretman infektivnog medicinskog otpada tako da ga samostalno tretira i nema potrebe za transportom do postrojenja izvan ustanove. Dozvolu za sakupljanje i transport infektivnog medicinskog otpada na teritoriji AP Vojvodine i za skladištenje i tretman infektivnog medicinskog otpada na lokaciji operatera su dobili 2014. godine, a od 2017. godine im je rešenjem oduzeta dozvola za sakupljanje i transport infektivnog medicinskog otpada na teritoriji AP Vojvodine jer je promenjen Zakon o prevozu tereta u drumskom saobraćaju i nisu dostavili dokaze da ispunjavaju uslove predviđene tim Zakonom.

Opšta bolnica „Dr Radivoj Simonović“ iz Sombora je usvojila Plan upravljanja otpadom u januaru 2021. godine. Plan sadrži informacije o:

1. ustanovi;
2. vrstama otpada;
3. tokovima kretanja medicinskog otpada u okviru zdravstvene ustanove;
4. vrstama optada i njihovom razvstavanju, kao i skladištenju;
5. dužnostima i odgovornostima i drugo.

Ustanova ima opremu za tretman infektivnog medicinskog otpada:

1. sterilizator (autoklav);
2. drobilicu.

Ugovor o preuzimanju, prevozu i uklanjanju amputiranih delova tela koja su posledica medicinskih intervencija na obolelim licima je zaključen sa JKP „Prostor“ iz Sombora 01. januara 2020. godine na period od godinu dana. Ugovor o pružanju usluga – upravljanje otpadom zaključen je sa Investfarm-Impex 02. juna 2020. godine. Prema ugovoru⁷³ dobavljač je dužan da izvrši prikupljanje, transport i finalni tretman otpada.⁷⁴

Novi Ugovor o pružanju usluga upravljanju otpadom sa istim dobavljačen ustanova je zaključila 10. maja 2021. godine. Prema ugovoru dobavljač je dužan da izvrši prikupljanje, transport i finalni tretman otpada.⁷⁵

Kada su u pitanju uslovi za očuvanje životne sredine u konkursnoj dokumentaciji se može pronaći samo obaveza ponuđača da putem Portala sastavi i uz ponudu podnese izjavu o ispunjenosti kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta, kojom potvrđuje da ne postoji ovaj osnov za isključenje.

---

⁷³ <http://portal.ujn.gov.rs/Dokumenti/DodelaUgovora.aspx?idd=2758169&idp=2741381&vz=2>

⁷⁴ <http://portal.ujn.gov.rs/Dokumenti/JavnaNabavka.aspx?idd=2741381>

⁷⁵ <https://jnportal.ujn.gov.rs/tender-eo/25406>

Primer 2 - Izvod iz konkursne dokumentacije o uslovima za zaštitu životne sredine

1.3. Obaveze u oblasti zaštite životne sredine, socijalnog i radnog prava	
Pravni osnov:	Član 111. stav 1. tač. 3)-Naručilac je dužan da isključi privrednog subjekta iz postupka javne nabavke ako utvrdi da je privredni subjekt u periodu od prethodne dve godine od dana isteka roka za podnošenje ponuda, odnosno prijava, povredio obaveze u oblasti zaštite životne sredine, socijalnog i radnog prava, uključujući kolektivne ugovore, a naročito obavezu isplate ugovorene zarade ili drugih obaveznih isplata, uključujući i obaveze u skladu s odredbama međunarodnih konvencija koje su navedene u Prilogu 8. Zakona o javnim nabavkama.
Način dokazivanja ispunjenosti kriterijuma:	Privredni subjekt dužan je da putem Portala sastavi i uz prijavu/ponudu podnese izjavu o ispunjenosti kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta, kojom potvrđuje da ne postoji ovaj osnov za isključenje. Nepostojanje ovog osnova za isključenje utvrđuje naručilac.
	Pitanje u izjavi
Povreda obaveza u oblasti životne sredine	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti zaštite životne sredine?</i>
Povreda obaveza u oblasti socijalnog prava	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti socijalnog prava?</i>
Povreda obaveza u oblasti radnog prava	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti radnog prava?</i>

Takođe, u konkursnoj dokumentaciji naručilac je postavio i kriterijum „Standardi osiguranja kvaliteta i standardi upravljanja životnom sredinom” na osnovu čije sadržine se ne može zaključiti koje standard naručilac konkretno zahteva.

Primer 3 - Izvod iz konkursne dokumentacije o standardima za zaštitu životne sredine

4. Standardi osiguranja kvaliteta i standardi upravljanja životnom sredinom

4.1. Standardi osiguranja kvaliteta	
Pravni osnov:	Član 126.-Ako naručilac u svrhu dokazivanja kriterijuma za kvalitativni izbor zahteva dostavljanje potvrda nezavisnih tela kojima se potvrđuje usaglašenost privrednog subjekta sa određenim standardima osiguranja kvaliteta, uključujući pristupačnost za osobe sa invaliditetom, dužan je da uputi na sisteme osiguranja kvaliteta koji se zasnivaju na odgovarajućim standardima koje su potvrdila akreditovana tela.
Način dokazivanja ispunjenosti kriterijuma:	Privredni subjekt dužan je da putem Portala sastavi i uz prijavu/ponudu podnese izjavu o ispunjenosti kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta, kojom potvrđuje da ispunjava ovaj kriterijum za izbor privrednog subjekta. Naručilac može da pre donošenja odluke u postupku javne nabavke zahteva od ponuđača koji je dostavio ekonomski najpovoljniju ponudu da dostavi dokaze o ispunjenosti kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta. Ovaj kriterijum dokazuje se dostavljanjem potvrda nezavisnih tela kojima se potvrđuje usaglašenost privrednog subjekta sa određenim standardima osiguranja kvaliteta, uključujući pristupačnost za osobe sa invaliditetom. Naručilac je dužan da prizna ekvivalentne potvrde tela osnovanih u državama članicama Evropske unije ili tela osnovanih u ostalim državama. Naručilac je dužan da prihvati dokaze o ekvivalentnim merama osiguranja kvaliteta ako privredni subjekt iz objektivnih razloga ne može da pribavi potvrde odgovarajućem roku, pod uslovom da dokaže da su te mere usklađene sa traženim standardima osiguranja kvaliteta.
Pitanje / traženi podaci u izjavi:	<i>Da li privredni subjekt može da dostavi potvrde nezavisnih tela kojima se potvrđuje usaglašenost poslovanja privrednog subjekta sa određenim standardima osiguranja kvaliteta, uključujući pristupačnost za osobe sa invaliditetom?</i>
Uslovi	
Certifikat o završenoj obuci za transport medicinskog otpada izdat od strane Ministarstva zdravlja Republike Srbije i Instituta za javno zdravlje dr. Milan Jovanović Batut - u neoverenoj fotokopiji ili ADR dozvola - u neoverenoj fotokopiji.	

Opšta bolnica „Dr Laza K. Lazarević“ iz Šapca poseduju pogon za tretiranje medicinskog otpada i na osnovu rešenja Ministarstva zaštite životne sredine od 13. decembra 2017. godine ustanova može da sakuplja i transportuje sopstveni neopasni i opasni otpad.⁷⁶ Bolnica ima zaključene ugovore sa četiri doma zdravlja⁷⁷ o pružanju usluga preuzimanja i uništavanja infektivnog medicinskog otpada.

U toku 2021.⁷⁸ i 2022.⁷⁹ godine opšta bolnica je sprovela dva postupka javne nabavke za usluge zbrinjavanja patoanatomskog, medicinskog i farmaceutskog otpada. Javne nabavke su identično oblikovane u dve partije:

1. patoanatomski otpad;
2. lekovi, citostatici, hemikalije, fluorescentne cevi, rtg filmovi, jestive masti i ulja.

U specifikaciji predmeta je navedeno da je ponuđač dužan da obezbedi čistu ambalažu za potrebe skupljanja masti i ulja iz kuhinje naručioca. Za obe partije u obe javne nabavke je stigla po samo jedna ponuda:

1. partija 1 - Remondis Medison;
2. partija 2 - Investfarm-Impex.

Uslovi koje potencijalni ponuđač mora da ispuni u cilju zaštite životne sredine nisu jasno definisani kao i u svim drugim konkursnim dokumentacijama.

Primer 4 - Izvod iz konkursne dokumentacije o uslovima za zaštitu životne sredine

1.3. Obaveze u oblasti zaštite životne sredine, socijalnog i radnog prava	
Pravni osnov:	Član 111. stav 1. tač. 3)-Naručilac je dužan da isključi privrednog subjekta iz postupka javne nabavke ako utvrdi da je privredni subjekt u periodu od prethodne dve godine od dana isteka roka za podnošenje ponuda, odnosno prijava, povredio obaveze u oblasti zaštite životne sredine, socijalnog i radnog prava, uključujući kolektivne ugovore, a naročito obavezu isplate ugovorene zarade ili drugih obaveznih isplata, uključujući i obaveze u skladu s odredbama međunarodnih konvencija koje su navedene u Prilogu 8. Zakona o javnim nabavkama.
Način dokazivanja ispunjenosti kriterijuma:	Privredni subjekt dužan je da putem Portala sastavi i uz prijavu/ponudu podnese izjavu o ispunjenosti kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta, kojom potvrđuje da ne postoji ovaj osnov za isključenje. Nepostojanje ovog osnova za isključenje utvrđuje naručilac.
Odnosi se na partije:	1-Partija 1 -Patoanatomski otpad, 2-Partija 2 - Lekovi, citostatici, hemikalije, fluorescentne cevi, rtg filmovi, otpadne jestive masti i ulja
	Pitanje u izjavi
Povreda obaveza u oblasti životne sredine	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti zaštite životne sredine?</i>
Povreda obaveza u oblasti socijalnog prava	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti socijalnog prava?</i>
Povreda obaveza u oblasti radnog prava	<i>Da li je privredni subjekt, prema svom saznanju, povredio obaveze u oblasti radnog prava?</i>

⁷⁶ Rešenje broj 19-00-00122/2017-02.

⁷⁷ Domovi zdravlja u Bogatiću, Koceljevi, Šapcu i Vladimircima.

⁷⁸ <https://jnportal.ujn.gov.rs/tender-eo/15619>

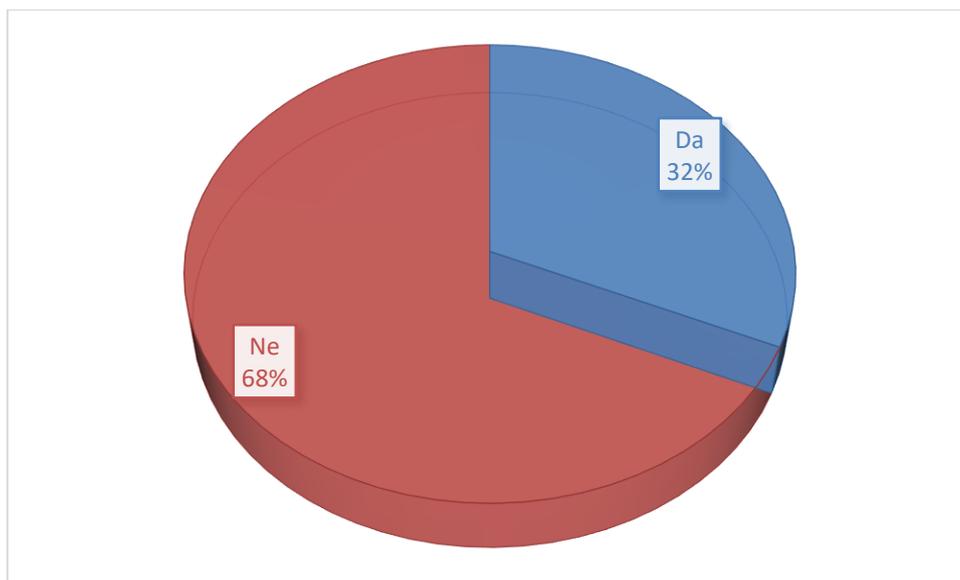
⁷⁹ <https://jnportal.ujn.gov.rs/tender-eo/68808>

7. Medicinski otpad za vreme pandemije COVID-19

Tokom pandemije COVID-19 količine medicinskog infektivnog otpada su se značajno povećale. Zbog toga su pojedine zdravstvene ustanove usvojile posebne interne akte o upravljanju medicinskim otpadom u cilju sprečavanja širenja zaraze i zaštite svojih zaposlenih. Određeni broj zdravstvenih ustanova primenio je posebno uputstvo koje im je dostavilo Ministarstvo zaštite životne sredine.

Pored internih akata, zdravstvene ustanove su primenjivale posebne procedure za postupanje medicinskim otpadom kontaminiranim virusom SARS-CoV-2 u okviru postojećih planova za upravljanje medicinskim otpadom.

Grafikon 9 - Da li dom zdravlja poseduje dokument koji reguliše postupanje sa medicinskim otpadom kontaminiranim virusom SARS-CoV-2 u toku 2021. godine ?

Dom zdravlja Blace je usvojio posebnu proceduru za sakupljanje i odlaganje medicinskog infektivnog otpada za vreme pandemije COVID-19 čiji je cilj da se precizno utvrdi redosled i sadržaj postupka prilikom sakupljanja i odlaganja radi bezbednosti zdravstvenih radnika i širenja infekcije. Za primenu procedure odgovorni su svi zaposleni u ustanovi, dok je za kontrolu odgovorna glavna sestra, načelnici i glavne sestre službi. U svim službama na mestu nastanka infektivnog otpada postavljeni su žuti kontejneri za oštre predmete i žute kante sa pedalom za mekan otpad. U žutim kantama sa pedalom nalaze se duple žute kese. Medicinski otpad iz terenskih ambulanti se odvozi jednom

nedeljno. Transport vrše lica koja su odgovorna za prevoz do centralnog skladišta doma zdravlja. Otpad iz centralnog skladišta preuzima Zdravstveni centar Prokuplje.⁸⁰

Dom zdravlja Ruma je donela posebno uputstvo za postupanje sa infektivnim medicinskim otpadom kontaminiranim virusom SARS-CoV-2. U uputstvu su određene vrste otpada:

1. čvrsti otpad:

- zaštitna oprema,
- sredstva za negu i lečenje,
- otpad od lekova,
- kontaktna ambalaža za lekove,
- dezinfekciona sredstva;

2. tečni i polutečni otpad:

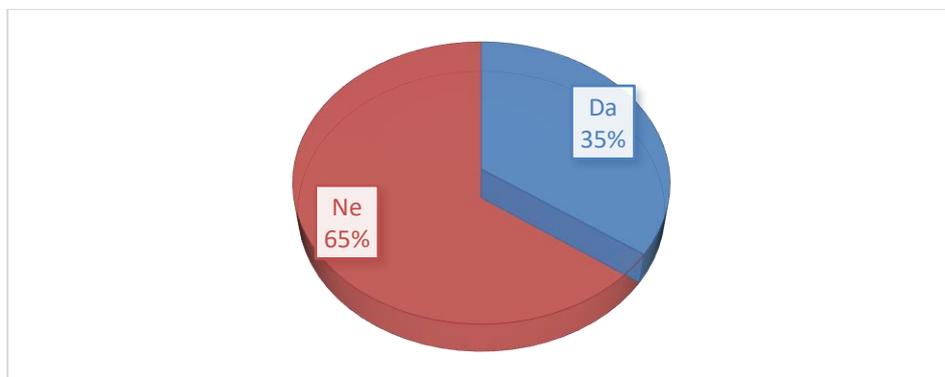
- hemijski otpad iz laboratorija,
- otpad od hrane,
- ekskreti i sekreti,
- urinarne kese;

3. otpad od testiranja:

- otpad kontaminiran krvlju i telesnim tečnostma prilikom testiranja na COVID-19.

U dokumentu je naznačeno da se vozila za transport moraju dodatno dezinfikovati, a da osoblje koje rukuje otpadom mora imati zaštitnu opremu za jednokratnu upotrebu.

Grafikon 10 - Da li opšta bolnica poseduje dokument koji reguliše postupanje sa medicinskim otpadom kontaminiranog virusom SARS-CoV-2 u toku 2021. godine ?

⁸⁰ U dokumentu piše da je za dalji transport odgovoran "ZC Prokuplje", a odnosi se na Opštu bolnicu Prokuplje sa kojom Dom zdravlja Blace ima zaključen ugovor.

Opšta bolnica „Stefan Visoki“ iz Smederevske Palanke je usvojila posebnu proceduru rada sa infektivnim medicinskim otpadom na COVID-19 odeljenjima. U skladu sa procedurom infektivni otpad se razvrstava na mestu stvaranja. Lice koje razvrstava otpad mora da ima kompletnu zaštitnu opremu što podrazumeva skafander, vizir, masku, kapu, kaljače i rukavice. Specifične mere tokom pandemije koje su se preduzimale za upravljanje medicinskim otpadom podrazumevaju:

1. obavezno nošenje kompletne zaštitne opreme;
2. odnošenje infektivnog otpada sa COVID-19 odeljenja u tačno određeno vreme;
3. da samo određene higijeničarke rade na COVID-19 odeljenju;
4. da se infektivni otpad COVID-19 ne tretira sa ostalim otpadom.

Opšta bolnica „Dr Đorđe Joanović“ iz Zrenjanina je tokom pandemije COVID-19 primenjivala Upustvo za postupanje sa infektivnim i medicinskim otpadom u toku epidemije virusa COVID-19 (sa informacijom o kapacitetima za tretman) dobijeno od Ministarstva zaštite životne sredine. Od posebnih mera ustanova izdvaja:

1. pojačanu dezinfekciju prostora i opreme;
2. korišćenje jednokratnog posuđa i pribora za jelo;
3. sterilizaciju svog materijala koji izlazi iz "crvene" zone;
4. tretiranje pomija rastvorom natrijum hipohlorita u skladu sa preporukama Ministarstva zaštite životne sredine;
5. pojačan raspored skupljanja otpada iz „crvene“ zone;
6. redovno korišćenje zaštitne opreme u skladu sa preporukama Ministarstva zdravlja.

Opšta bolnica „Dr Radivoj Simonović“ iz Sombora je dostavila Upustvo za postupanje sa infektivnim i medicinskim otpadom u toku epidemije virusa COVID-19 (sa informacijom o kapacitetima za tretman). Ovaj dokument je ustanova dobila od Ministarstva zaštite životne sredine.

Opšta bolnica „Dr Laza K. Lazarević“ iz Šapca je tokom pandemije COVID-19 primenjivala posebne mere za upravljanje medicinskim otpadom. Od posebnih mera izdvajaju sledeće:

1. dodatna mera opreza se vrši dezinfekcija 0,5% rastvorom hlora vreća sa infektivnim otpadom iz crvenih zona, dok su još u kontejnerima;
2. nakon 15 - 30 minuta vreće se vade iz kontejnera i pakuju u doboše za sterilizaciju;
3. vreće sa otpadom su vezane, tako da nema direktnog kontakta zaposlenih sa infektivnim materijalom.

8. Uloga lokalnih samouprava u upravljanju otpadom

Lokalnim samoupravama su prosleđeni zahtevi za pristup informacijama od javnog značaja sa tri pitanja:

1. da li lokalna samouprava poseduje dokument o upravljanju medicinskim otpadom kontaminiranog virusom SARS-CoV-2;
2. da li je lokalna samouprava sa pravnim licima zaključila ugovore za upravljanje medicinskim otpadom;
3. da li lokalna samouprava dostavlja izveštaje o medicinskom otpadu nadležnim organima.

Na sva pitanja lokalne samouprave su odgovorile negativno, odnosno nijedna ne upravlja medicinskim otpadom niti ima plan upravljanja.

9. Sudski postupci

9.1. **Upravni spor** – Prema odgovoru na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja Upravnog suda, u periodu od 01. januara 2019. do 15. marta 2022. godine nije vođen nijedan postupak u kojijem je Agencija za zaštitu životne sredine bila tužena. S druge strane, protiv Ministarstva zaštite životne sredine Upravni sud je doneo 19 pravnosnažnih presuda. Samo dva postupka su se vodila zbog poništaja rešenja kojim se oduzima integralna dozvola za sakupljanje i transport opasnog otpada.

9.1.1. **Prvi primer** - Opštinsko⁸¹ javno tužilaštvo u Petrovcu na Mlavi je u julu 2017. godine donelo naredbu kojom se operateru naređuje prevoz, transport i trajno zbrinjavanje 50 buradi u kojima se nalazi supstanca ugljovodonik kiselog karaktera neprijatnog mirisa, što utiče na kvalitet života lokalnog stanovišta i predstavlja opasan otpad, a što je potvrđeno u izveštaju o ispitivanju broj 14360/17 od 03. jula 2017. godine.

---

⁸¹ Prema navodima iz presude napisano je "Opštinsko javno tužilaštvo".

Operater je preuzeo otpad i prevezao do privrednog društva s kojim ima zaključen ugovor koje je odbilo prijem otpada jer nema mogućnost tretmana. Zapisnik o odbijanju prijema otpada je sačinjen 07. jula 2017. godine. Otpad je trebalo da bude vraćen opštini Petrovac na Mlavi. Međutim, opština je odbila prijem, a operater je 08. jula 2017. godine pokušao predaju otpada drugom operateru koji nije primio otpad na tretman. Zatim, operater je parkirao kamion sa otpadom u krug jednog preduzeća i opavestio MUP Republike Srbije- Sektor za vanredne situacije i Republičku inspekciju za zaštitu životne sredine. Međutim, 09. jula 2017. godine republički inspektor za zaštitu životne sredine je doneo usmeno rešenje kojim se tužiocu zabranjuje skladištenje otpada na lokaciji gde je kamion parkiran i naređuje da u roku od 24 časa otpad transportuje do postrojenja koje ima dozvolu za upravljanje otpadom. U obrazloženju osporenog rešenja se dalje navodi da je operater 10. jula 2017. godine postupio po rešenju inspekcije, izvršio transport i predaju otpada ovlašćenom operateru. Bez obzira na to što je operater postupio u skladu sa naredbom inspekcije, Ministarstvo zaštite životne sredine je 2017. godine je ukinulo rešenje broj 19-00-00391/2013-05 o izdavanju integralne dozvole za sakupljanje i transport opasnog otpada koje je Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine izdalo 2013. godine. Razlog za oduzimanje dozvole su nezakonite radnje operatera koje je utvrdio republički inspektor za zaštitu životne sredine u julu 2017. godine. Međutim, Upravni sud je usvojio tužbu i poništio rešenje.⁸²

Iz obrazloženja presude - Svi ovi navodi koje je tuženi u osporenom rešenju istakao ne ukazuju da je tužilac postupao suprotno dozvoli i suprotno odredbama Zakona o upravljanju otpadom, zbog čega sud nalazi da je obrazloženje osporenog rešenja i dokazi u spisima predmeta suprotno odluci kakva je data u dispozitivu istog, čime su povređena pravila postupka propisana članom 141. stav 4. Zakona o opštem upravnom postupku ("Službeni glasnik RS", broj 18/16). Stoga je tuženi organ dužan da u ponovnom postupku pravilno oceni sve okolnosti i nesporno utvrdi da li su ispunjeni uslovi za oduzimanje dozvole tužiocu, i u skladu s tim donese zakonitu i obrazloženu odluku, ukoliko oceni da je istu potrebno doneti.

9.1.2. ***Drugi primer*** - Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja je u martu 2012. godine donelo rešenje o izdavanju dozvole za skladištenje neopasnog i opasnog otpada na određenoj lokaciji, a u aprilu 2019. godine je donelo rešenje o izmeni rešenja. Inspeksijski nadzor je izvršen 11. decembra 2020. godine nakon čega je utvrđeno da je 01. decembra 2020. godine na skladištu bilo 2.098.6196 tona opasnog otpada, dok je dozvolom propisano dnevno skladištenje do 870 tona opasnog otpada. Republički inspektor za zaštitu životne sredine:

1. je na lokaciji zatekao velike količine opasnog otpada uskladištene na betoniranom platou ispred objekata 5 i 6;

⁸² 24 U. 1131/18 od 05. jula 2019. godine.

2. je konstatovao da malo uskladištenog otpada poseduje zakonom propisanu nalepnicu za obeležavanje opasnog otpada;
3. nije mogao da utvrdi vrstu i količinu otpada na prostoru;
4. je zaključio da operater nije skladištio otpad na prostoru namenjenom za skladištenje i nije obeležavao otpad u skladu sa propisima;
5. je utvrdio da je u objektima 5 i 7 postavljena oprema za pranje i dekontaminaciju ambalaže;
6. je zaključio da je u objektu broj 5 postavljena oprema koja nije u funkciji;
7. je utvrdio da je u objektu broj 7 deo prostora ustupljen operateru VV;
8. utvrdio da tužilac ne vodi dokumentaciju o uskladištenom otpadu na propisan način.

Usled utvrđenih činjenica Ministarstvo zaštite životne sredine je 19. marta 2018. godine donelo rešenje broj 480-501-00035/2018-07 kojim se zabranjuje operateru da vrši skladištenje opasnog otpada indeksnog broja 17 05 03 na prostoru koji nije definisan dozvolom i zabranjuje mu se da vrši skladištenje opasnog otpada u količini većoj od kapaciteta koji je definisan izdatom dozvolom.⁸³

Upravni sud je usvojio tužbu i poništio rešenje jer:

1. u uvodu osporenog rešenja nije naveo ime stranke i njenog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, kratko označenje predmeta postupka, niti je naveo lično ime ovlašćenog službenog lica;
2. iz uvoda osporenog rešenja se ne može zaključiti da li je ovlašćenje službenog lica za donošenje tog rešenja postojalo u trenutku njegovog donošenja, imajući u vidu da je u uvodu naveden datum izdavanja ovlašćenja 09. novembra 2021. godine, a da je osporeno rešenje doneto 13. januara 2021. godine;
3. stav 3. dispozitiva osporenog rešenja nejasan jer nije precizno navedeno koje je to obavezne mere zaštite životne sredine, zdravlja ljudi i materijalnih dobara po prestanku rada i obavljanja aktivnosti upravljanja neopasnim i opasnim otpadom na određenoj lokaciji;
4. se u spisima organa ne nalazi rešenje Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja od 26. marta 2012. godine kojim je tužiocu izdata

---

⁸³ Zbog navedenih povreda Ministarstvo zaštite životne sredine je 27. marta 2018. godine Trećem osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu uputilo prijavu za privredni prestup protiv operatera.

dozvola za skladištenje neopasnog i opasnog otpada, zbog čega sud nije u mogućnosti da oceni da li je tužilac postupao u skladu sa uslovima utvrđenim u dozvoli i u vezi sa tim da oceni ispunjenost uslova za oduzimanje predmetne dozvole.

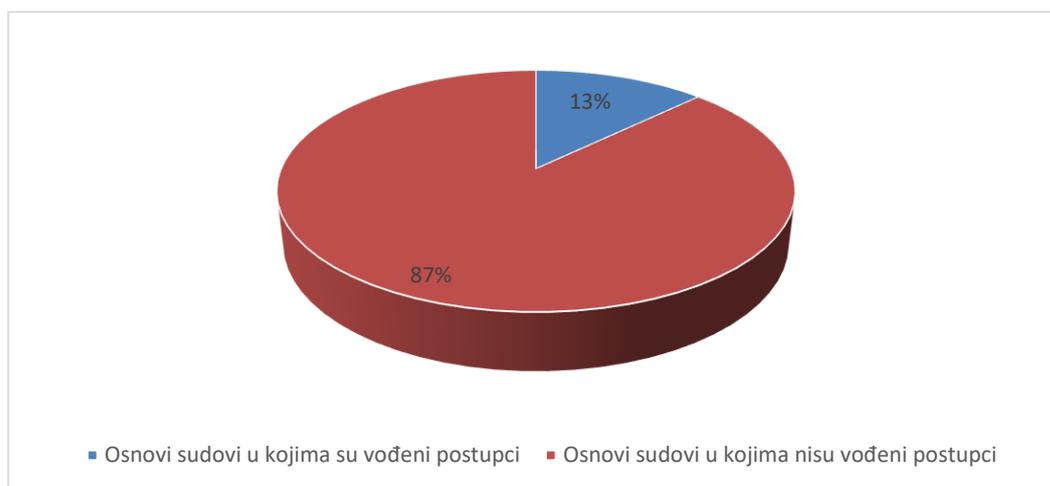
9.2. **Krivični postupak** – Zahtevi za pristup informacijama od javnog značaja su prosleđeni svim osnovnim sudovima. Zahtevom su tražene pravnosnažne presude za period od 1. januara 2016. do 10. decembra 2021. godine za krivična dela iz Krivičnog zakonika:

1. zagađenje životne sredine iz člana 260;
2. nepreduzimanje mera zaštite životne sredine iz člana 261;
3. protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja koja zagađuju životnu sredinu iz člana 262;
4. oštećenje životne sredine iz člana 264;
5. povreda prava na informisanje o stanju životne sredine iz člana 268.

Na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja je odgovorilo 71% sudova.

Na osnovu dobijenih odgovora može se zaključiti da su u samo 13% sudova vođeni krivični postupci za krivična dela protiv životne sredine.

Grafikon 11 – Podaci o sudovima u kojima su vođeni postupci za krivična dela protiv životne sredine

Osnovni sud u Negotinu je doneo presudu kojom se okrivljeni osuđuje na novčanu kaznu u iznosu od 200.000,00 dinara za krivično delo zagađenje životne sredine iz člana 260 KZ. Okrivljeni je zagadio životnu sredinu u vodi i zemljištu tako što su opasne materije ispuštene u priobalni pojas reke Dunav.⁸⁴

Krivični postupak pred Osnovnim sudom u Užicu se vodio protiv dve okrivljene osobe. Jednoj okrivljenoj sud je izrekao uslovnu osudu tako što je utvrdio jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od šest meseci koja se neće izvršiti ukoliko okrivljena u roku od dve godine od pravnosnažnosti presude ne izvrši novo krivično delo, dok je drugu oslobodio od optužbe. Postupak se vodio za krivično delo zagađenje životne sredine iz člana 260 KZ. Žalbe na prvostepenu presudu su podneli i odbrana i osnovno javno tužilaštvo u Užicu. Apelacioni sud u Kragujevcu je preinačio prvostepenu presudu za osuđenu po prvostepenoj presudi i izrekao uslovnu osudu tako što je utvrdio jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od deset meseci koja se neće izvršiti ukoliko okrivljena u roku od dve godine od pravnosnažnosti presude ne izvrši novo krivično delo. Okrivljena je stavila u pogon postrojenje koje je ispuštalo otpadne vode bez dozvole. Takođe, okrivljena je odlagala otpadni trop na parcele koje su bile predviđene za zeleni pojas. Izvršenjem krivičnog dela ugrožene su dve reke, Rogačica i Drina.⁸⁵

Osnovni sud u Zaječaru je doneo osuđujuću presudu za krivično delo oštećenje životne sredine iz člana 264 KZ. Postupak se vodio protiv dvoje okrivljenih. Jedan okrivljeni je osuđen na uslovnu osudu tako što je utvrdio jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od šest meseci koja se neće izvršiti ukoliko okrivljena u roku od dve godine od pravnosnažnosti presude ne izvrši novo krivično delo, dok je drugu oslobodio od optužbe. Okrivljeni je bez prijave izvođenja geoloških radova započeo radove na istraživanju i suprotno odobrenju izradio istražno-eksploatacioni bunar usled čega je nastalo značajno oštećenje životne sredine, odnosno poremećaj toka podzemnih voda.⁸⁶

Za krivično delo zagađenje životne sredine iz člana 260 KZ Osnovni sud u Kuršumliji je doneo presudu kojom se optužba odbija. Protiv optuženog je vođen postupak jer je

“zagađivao zemljište u većoj meri, na taj način što je na gradskom zemljištu “Lakovski bregovi” dao nalog vozačima da deponuju otpad nepoznatog porekla”.

Osnovno javno tužilaštvo je odustalo od krivičnog gonjenja jer

“se iz izveštaja o ispitivanju jačine ambijentalnog doznog ekvivalenta H (10) u jami na lokaciji smetlišta “Lakovski bregovi” kod Kuršumlije, Instituta za nuklearne nauke “Vinča” br.328-1/18 od 28.05.2018. godine utvrđuje da su sve dobijene vrednosti

---

⁸⁴ Presuda K-97/16 od 03. juna 2016. godine Osnovnog suda u Negotinu.

⁸⁵ Presuda K-522/16 od 20. novembra 2018. godine Osnovnog suda u Užicu. Presuda Kž1-81/19 od 22. februara 2019. godine Apelacionog suda u Kragujevcu.

⁸⁶ Presuda K-237/19 od 29. novembra 2019. godine Osnovnog suda u Zaječaru.

koncentracija prirodnih radionuklida u uzorcima zemljišta karakteristične za uzorke zemljišta i nema razlike u odnosu na druge lokacije na našim prostorima.”⁸⁷

Osnovni sud u Velikoj Plani je doneo rešenje o obustavi krivičnog postupka za krivično delo Zagađenje životne sredine iz člana 260 KZ⁸⁸, jer je protiv okrivljenog vođen prekršajni postupak 2013. godine zbog prekršaja iz člana 44 stav 1a odluke o vodovodu i kanalizaciji. Optužni je u prekršajnom postupku kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 8.000,00 dinara. Dispozitivi optužnih akata kojima su pokrenuti krivični i prekršajni postupak su istovetni.

10. Zaključak

Pandemija izazvana virusom SARS-CoV-2 nije uticala da se unapredi upravljanje medicinskim otpadom u zdravstvenim ustanovama. Tretiranje medicinskog otpada u zdravstvenim ustanovama je bilo otežano zbog povećane proizvodnje medicinskog otpada, dok su kapaciteti sektora za medicinski otpad ostali na istom nivou.

Primena standarda zelenih javnih nabavki nije se promenila u odnosu na prethodnu godinu, što znači da su uslovi koje ponuđači moraju ispuniti u pogledu zaštite životne sredine ostali isti. Preciznije, na osnovu konkursne dokumentacije ne može se zaključiti koji se tačno uslovi traže za zelene javne nabavke jer naručioci od ponuđača jedino zahtevaju izjavu da nisu povredili propise iz oblasti životne sredine.

Čak ni usled povećanog obima medicinskog otpada konkurencija za pružanje usluga u upravljanju medicinskim otpadom u postupcima javnih nabavki je ostala ista kao i u periodu pre pandemije.

Lokalne samouprave su potpuno zanemarile činjenicu da su građani u periodu od dve godine postali značajni proizvođači medicinskog otpada i nisu preduzeli nijednu meru kako bi učestvovali u zaštiti životne sredine i kako bi sprečili širenje zaraze do koje može doći od upotrebljenih maski i rukavica, kao i druge zaštitne opreme.

Građani nemaju dovoljno informacija o načinima postupanja sa korišćenom zaštitnom opremom koja je kontaminirana virusom SARS-CoV-2, kao ni svest o činjenici da su i oni proizvođači medicinskog otpada.

Zaštita životne sredine kroz dostupne mehanizme nije razvijena u Republici Srbiji. Osnovne karakteristike su blaga politika kažnjavanja u sudskim postupcima i mali broj postupaka.

---

⁸⁷ Presuda K-210/2017 od 09. septembra 2018. godine Osnovnog suda u Kuršumlji.

⁸⁸ Presuda K-128/2018 od 05. decembra 2018. godine Osnovnog suda u Velikoj Plani.

Na osnovu propisa koje je usvojila Evropska unija u pogledu zaštite životne sredine i obaveze naručilaca da zahtevaju od ponuđača da ispune uslove za zelene javne nabavke, može se zaključiti da se u Srbiji zeleni standardi ne uzimaju u obzir prilikom izbora najbolje ponude. Naručioci u Evropskoj uniji imaju obavezu da primene ekološke (zelene) zahteve tako što će ih uključiti u tehničke specifikacije i insistirati na upotrebi ekoloških oznaka. Poštovanje zelenih standarda naručilac proverava od dostavljanja ponuda do izvršenja ugovora.

Primena zelenih javnih nabavki u Evropskoj uniji je pokazala da zelena javna nabavka ne znači istovremeno veće izdvajanje finansijskih sredstava. U prvoj fazi javne nabavke može se očekivati da procenjena vrednost bude viša, ali kada se uzmu u obzir troškovi životnog ciklusa, troškovi upotrebe i odlaganja, konačni trošak naručioca može biti znatno niži. Generalno, zelene javne nabavke jedino mogu doprineti smanjenju troškova za saniranje štete koja nastaje usled zagađenja životne sredine.

11. Preporuke

Opšte o medicinskom otpadu:

1. na nacionalnom nivou organizovati kampanju da bi se podigla svest građana o uticaju medicinskog otpada na zdravlje ljudi.

Standardi zelenog zdravstva:

1. unaprediti dokumenta Kancelarije za javne nabavke u cilju primene zelenih javnih nabavki,
2. organizovati obuke za sektor javnih nabavki o primeni zelenih javnih nabavki.

Zdravstvene ustanove:

1. uraditi analizu kapaciteta zdravstvenih ustanova za upravljanje medicinskim otpadom,
2. organizovati obuke za osobe koje su zadužene za upravljanje medicinskim otpadom,
3. podići tehničke kapacitete zdravstvenih ustanova.

Javne nabavke:

1. propisati obavezu da zdravstvene ustanove kao naručioci donesu interna akta za zelene javne nabavke.

Lokalne samouprave:

1. u planove lokalnih samouprava uneti upravljanje medicinskim otpadom;
2. definisati strateška dokumenta koja će biti osnov za saradnju lokalnih samouprava i zdravstvenih ustanova u cilju upravljanja medicinskim otpadom čiji su proizvođači građani.